

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma

Taimi Lautiainen ja Titta Vainikka

Avoin päiväkotiki perheiden valintana

Opinnäytetyö 2014

Tiivistelmä

Taimi Lautiainen ja Titta Vainikka

Avoim päiväkotiperheiden valintana, 48 sivua, 2 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2014

Ohjaajat: lehtori Minna Koponen, Saimaan ammattikorkeakoulu,
varhaiskasvatuksen suunnittelija Heidi Uski, Lappeenrannan kaupunki

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää avoimen päiväkodin tärkeyttä lapsiperheiden tukemisessa, syitä avoimen päiväkodin valintaan sekä tyytyväisyyttä avoimen päiväkodin toimintaan. Tarkoituksena oli saada tietoa siitä, millaista tukea perhe saa avoimesta päiväkodista. Opinnäytetyö sai alkunsa kartoituksesta, joka tehtiin Lappeenrannan kaupungin avoimista varhaiskasvatuspalveluista.

Teoriaosuudessa käsiteltiin avointen varhaiskasvatuspalvelujen historiaa ja nykytilaa sekä avointa päiväkotia osana ehkäisevää lastensuojelua. Tietoa hankittiin internetistä, kirjallisuudesta sekä ammattilehdistä. Kartoituksen aineisto kerättiin kyselylomakkeilla sekä Webropol-kyselyllä. Kyselyssä oli sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä, joten opinnäytetyössä käytettiin sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Aineiston keruu toteutettiin syys-lokakuussa 2013. Vastauksia saatiin yhteensä 21. Määrä oli riittävä tähän tutkimukseen.

Opinnäytetyön tuloksissa nousi esille avoimen päiväkodin merkitys lapsiperheiden arjessa. Lisäksi tärkeänä pidettiin vanhempien toisiltaan saamaa vertaistukea, henkilökunnan tarjoamaa tukea ja mahdollisuutta keskusteluun sekä lasten sosiaalisten taitojen kehittymistä ja lasten saamaa leikkiseuraa. Avoimen päiväkodin koettiin tuovan virkistävää vaihtelua lapsiperheen normaaliin arkeen. Avoimien päiväkotien käyttäjien kokemaan tyytyväisyyteen vaikutti myös avoimessa päiväkodissa järjestettävä monipuolinen toiminta. Näiden tekijöiden lisäksi avoimen päiväkodin valintaan lapsen hoitopaikaksi vaikutti sen läheinen sijainti sekä toiminnan maksuttomuus.

Jatkotutkimuksen aiheena voisi olla vanhempien osallisuus avoimen päiväkodin toiminnan sisällön suunnitteluun. Lisäksi tiedotus avoimista päivähoitopalveluista ja palveluiden käyttäjien tavoittaminen olisi mahdollinen jatkotutkimuskohde.

Asiasanat: avoin päiväkotiperheiden valinta, avoin varhaiskasvatus, vertaistuki

Abstract

Taimi Lautiainen and Titta Vainikka
Open Day Care Center as Families Choice, 49 pages,
2 appendices

Saimaa University of Applied Sciences
Health Care and Social Services, Lappeenranta
Degree Program in Social Services
Bachelor's Thesis 2014

Instructor: Senior Lecturer Minna Koponen, Saimaa University of Applied Sciences, Heidi Uski, Planner of Early Childhood Education, Lappeenranta

The objective of the study was to examine how open day care centers support families, what are the reasons of families to choose open day care center and how pleased families are with activities of open day care centers. The purpose of the study was to find out what kind of support open day care centers offer to families. In addition, in the study a survey about the open day care services in Lappeenranta was done.

Theory of the study was based on history and the current state of open day care services and open day care centers as a part of the preventive child protection. The information was gathered from literature, Internet and professional journals. The data of this thesis were collected by using questionnaires and a Webropol inquiry. Quantitative and qualitative research methods were used in the survey.

The results of this study show the importance of open day care centers for families. The support of other families and the staff of open day care centers were seen important as well as children's social contacts. Based on the findings families are pleased with refreshing and varied activities of open day care centers. Families choose open day care center also based on the location and the fact that the services are free of charge.

In the future it will be important to examine how families get information about open day care services. Furthermore, it could be useful to find out how parents can participate in planning the activities of open day care centers.

Keywords: open day care center, open day care services, support

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Avointen varhaiskasvatuspalvelujen historia	6
2.1 Lastentarhatoiminnan historiaa	6
2.2 Avoimen varhaiskasvatuksen kehittyminen ulkomailla	7
2.3 Avoimen varhaiskasvatuksen vaiheet Suomessa	10
3 Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila	13
3.1 Avoin varhaiskasvatus yhteiskunnassa	14
3.1.1 Kuntien taloudellisen tilanteen vaikutus	14
3.1.2 Palveluiden tarve ja saatavuus	15
3.2 Avoimet varhaiskasvatuspalvelut	17
3.2.1 Avoin varhaiskasvatus	17
3.2.2 Avoin päiväkoti	18
3.3 Avoin varhaiskasvatus Lappeenrannassa	19
4 Avoin päiväkoti osana ehkäisevää lastensuojelua	21
4.1 Ehkäisevän lastensuojelun tausta	22
4.2 Ehkäisevä lastensuojelu avoimessa varhaiskasvatuksessa	23
4.2.1 Varhainen puuttuminen	24
4.2.2 Vanhemmuuden tukeminen	25
4.2.3 Perheiden tukeminen	26
5 Opinnäytetyön tavoitteet ja toteuttaminen	28
5.1 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset	28
5.2 Aineiston kerääminen ja tutkimuksen toteuttaminen	29
5.3 Eettiset näkökohdat	30
6 Tulokset	32
6.1 Vastaaajien taustatiedot	33
6.2 Avoimen päiväkodin hyödyt vastaajien näkökulmasta	37
6.3 Tyytyväisyys ja kehittämisideat	39
7 Yhteenveto ja pohdinta	40
Kuvat ja kuvat	43
Lähteet	43

Liitteet

- Liite 1 Saatekirje
- Liite 2 Kyselylomake

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan avoimen päiväkodin merkitystä perheille sekä selvitetään sitä, miksi vanhemmat ovat valinneet lapselleen avoimen päivähoidon. Avoimella päiväkodilla on tärkeä rooli perheiden hyvinvoinnin ja arjen tukemisessa. Avoimessa päiväkodissa lapsi saa ikäistään leikkiseuraa ja alkaa kehittää sosiaalisia taitoja. Samalla vanhemmat saavat tilaisuuden keskustella lapsiperheen arjesta niin muiden vanhempien kuin kasvattajien kanssa. Vanhempien toisiltaan saama vertaistuki on tärkeää, kuten myös kasvattajilta saadut vinkit lapsen kasvatukseen. (Sosiaaliportti 2013.)

Aihe on erittäin ajankohtainen, sillä avoimen päiväkodin asema palvelujärjestelmässämme on herättänyt paljon keskustelua. Ajatus siitä, että avoimet päiväkodit lakkautettaisiin säästötoimenpiteiden takia, on aiheuttanut paljon vastustusta. Samalla on noussut esille kysymyksiä siitä, miten tärkeä rooli avoimella päiväkodilla on perheiden tukemisessa.

Lappeenrannan kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden pyynnöstä kartoitamme avoimen päivähoidon tilannetta Lappeenrannassa. Tarkoituksenamme on selvittää päivähoitopalvelujen valintaan vaikuttavia tekijöitä. Keräämme aineiston Webropol -kyselyllä ja kyselylomakkeilla.

Liitämme kartoituksen osaksi opinnäytetyötämme. Tavoitteenamme on selvittää kartoituksen lisäksi myös sitä, millaista tukea perhe saa avoimesta päivähoidosta ja miten tärkeää tuki on sekä miten perhe hyötyy avoimista perhepäivähoitopalveluista.

Opinnäytetyömme auttaa meitä ammatillisessa kehitymisessä sekä harjoittaa yhteistyötaitojamme. Saamme kokemusta tutkimuksen tekemisestä ja toteuttamisesta. Aiheeseen perehtyminen antaa meille paljon tietoa avoimesta varhaiskasvatuksesta sekä lisää ymmärrystämme lapsiperheiden arjesta ja sen tukemisesta.

2 Avointen varhaiskasvatuspalvelujen historia

Tässä luvussa käsitellään avointen varhaiskasvatuspalvelujen muotoutumista. Ensin selvitetään lastentarhatoiminnan vaiheita ja sen jälkeen perehdytään tarkemmin avointen varhaiskasvatuspalvelujen kehittymiseen.

2.1 Lastentarhatoiminnan historiaa

Suomen lastentarhatoiminnan katsotaan alkaneen vuonna 1888, jolloin Hanna Rothman perusti ensimmäisen kansanlastentarhan. Vuonna 1892 Rothman ja Elisabeth Alander aloittivat lastentarhanopettajien koulutuksen Sörnäisten kansanlastentarhassa. Toiminta siirtyi vuonna 1908 valmistuneeseen Ebenesertaloon. (Ebeneser-säätiö 2014.) Lastentarhat kuuluivat aluksi kouluhallituksen lastensuojeluosaston alaisuuteen, mutta osaston lakkauttamisen jälkeen vuonna 1924 lastentarhojen valvonta siirrettiin sosiaaliministeriölle. (Niiranen & Kinos 2001, 62).

1800-luvun lopulla alkoi lastentarhojen fröbeliläinen vaihe, joka jatkui 1970-luvun alkupuolelle päivähoitolain voimaantuloon saakka (Niiranen, P. & Kinos, J. 2001, 62). Friedrich Fröbel (1782-1852) oli saksalainen kasvatustieteilijä, joka organisoivat pienten lasten kasvatustavojen ja hoitojärjestelmän, Kindergartenin eli lastentarhatoiminnan. Fröbel perusti vuonna 1839 leikki- ja askartelulaitoksen (Spiel- und Beschäftigungsanstalt), jonne perheet lähettivät lapsiaan iltapäivisin pari tunniksi leikkimään ja askartelemaan toimintavälineillä. (Välimäki 1999, 81–83).

Vuonna 1840 Fröbel perusti ensimmäisen lastentarhan Saksaan Blankenburgiin. Lastentarha oli tarkoitettu kolme vuotta täyttäneille lapsille. Noin 40 - 50 lasta kävi tarhassa päivittäin muutaman tunnin ajan. Fröbelin lastentarhan toiminnan sisältö oli ennalta suunniteltu ja kasvatustavoitteisiin pyrittiin leikin, oppimistehtävien ja työn avulla. Fröbel korosti leikin merkitystä olennaisena osana lapsuutta sekä kasvatuksen toteuttamista lapsen tarpeista lähtien, ”lapsen ehdoilla”. (Välimäki 1999, 83–84.)

Lastentarhoissa korostettiin kodin merkitystä ja lapsen ja kasvattajan välistä suhdetta sekä kasvattajan äidillisyyttä. Kodin töiden harjoittelun lisäksi tärkeässä asemassa oli leikki. Toiminnassa painottuivat yhteisöllisyys sekä lasten omakohtaiset havainnot ja kokemukset. (Niiranen & Kinos 2001, 63–66.)

Lastentarha-käsite poistui uuden päivähoitolain tullessa voimaan vuonna 1973, jolloin lastentarhat ja -seimet yhdistettiin päiväkodeiksi. Päivähoitolaki loi puitteet päiväkotij- ja perhepäivähoidon sekä leikkitoiminnan kehittämiseksi. 1970-luvulla aloitettiin lastentarhanopettajakoulutus korkeakouluissa ja viritettiin keskustelua päivähoiton tavoitteista. 1970- ja 1980-lukuja on kutsuttu päivähoiton kasvun kaudeksi hyvinvointipalvelun hengessä. 1970-luvulla ilmestyi erilaisia pedagogisia oppaita kuten sosiaalhallituksen toimesta laadittu opas ”Iloiset toimintatuokiot”. (Niiranen & Kinos 2001, 67-68)

Lapsikeskeisyyden renessanssiksi kutsutulla 1990-luvulla tehdyissä päiväkotikokeiluissa pyrittiin muuttamaan päiväkotien toimintaa siten, että lasten aktiivisuudelle ja aloitteisuudelle jäisi enemmän tilaa. Kokeilut vaikuttivat niissä mukana olleiden päiväkotien toimintaan ja päiväkodeissa työskentelevien aikuisten käsityksiin. Päiväkotien päiväjärjestys muuttui joustavammaksi, tuokioiden sijasta keskityttiin toimintaympäristöön ja lasten aloitteita pyrittiin kuuntelemaan ja ottamaan huomioon. Aikuiset oivalsivat, että lapset eivät opi vain aikuisjohtoisesti vaan kaikessa toiminnassa ja myös toisiltaan. (Niiranen & Kinos 2001, 73–74.)

2.2 Avoimen varhaiskasvatuksen kehittyminen ulkomailta

Avoimen päiväkodin juuret ovat Englannissa. Englannissa käynnistyi esiopetuskokeiluja, joissa painotettiin kasvatustyön tukemista ja joissa haluttiin tuoda vanhemmat ja ammattikasvattajat lähemmäs toisiaan. (Alila & Portell. 2008, 17.) Englannissa syntyi 1960-luvulla varhaiskasvatuksellista toimintaa, jota kutsutaan nimellä ”playgroup”. Englantilaisen leikkitoiminnan taustalla oli pula paikallisen opetustoimen järjestämistä päivähoitopaikoista sekä vanhempien lisääntynyt kiinnostus pienten lasten hyvinvoinnista ja opetuksesta.

Lontoolainen äiti Belle Tutaev perusti vuonna 1961 kirkkosaliin lastenhoitoryhmän omalle tyttärelleen ja jakoi lastenhoitotehtävät naapurinsa kanssa. Opetustoimi piti toimintaa edullisena korvikkeena päiväkodille. (Kwon 2002.)

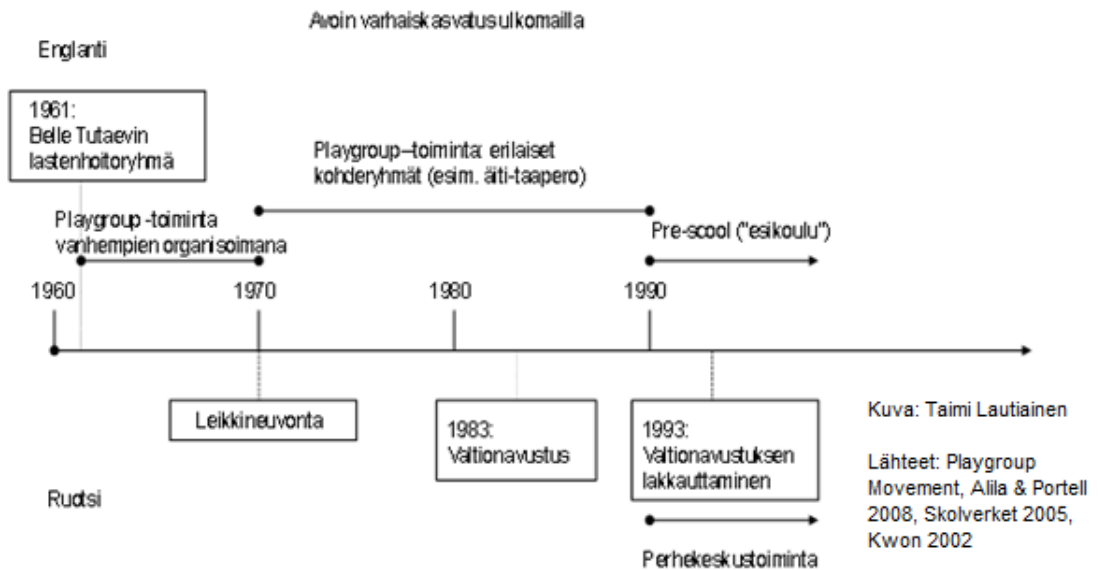
Playgroup-toiminnan perustivat ja sen toiminnasta huolehtivat lasten vanhemmat. Vanhemmat halusivat tarjota lapsilleen sosiaalisia ja oppimiskokemuksia. Vanhemmat työskentelivät yhdessä löytääkseen sopivat tilat ja ponnistelivat rekisteröintiä koskevien vaatimusten kanssa. He myös tekivät itse tarvittavia varusteita ja keräsivät varoja välineitä varten. Lisäksi he suunnittelivat lapsille aktiviteetteja. Vanhemmat olivat luontainen osa ryhmää, jossa he jakoivat kokemuksiaan lastensa leikki- ja oppimiskokemuksista. Vanhemmat saivat uusia oivalluksia lastensa kehityksestä seuraamalla näiden toimintaa ryhmässä ja vuorovaikutusta muiden lasten kanssa. Vanhempien organisoima leikkitoiminta jatkui 1970-luvulle asti, jonka jälkeen vanhemmat olivat edelleen mukana leikkitoiminnan järjestämisessä ja rahoittamisessa. (Playgroup Movement.)

Leikkitoiminnan malli oli joustava, ja 1970- ja 1980-luvulla syntyi monia erilaisia ryhmiä. Äiti ja taapero -ryhmissä vauvat ja taaperoikäiset pääsivät nauttimaan toistensa seurasta ja samalla äidit saivat olla yhdessä. Yksi ryhmätoiminnan malli oli vammaiset lapset ja terveet lapset yhdistävä ryhmä. Lisäksi Englannissa järjestettiin leikkitoimintaa tietyille kohderyhmille kuten matkailijoille, pakolaisille ja sotilasyhteisöille. Leikkitoimintaa järjestettiin myös paikoissa, joissa vanhemmat kokivat stressiä ja ahdistusta, kuten vankiloissa ja sairaaloiden odotustiloissa. Vaikka leikkitoiminta oli alun perin perustettu korvikkeeksi lastentarhoille, osoitti se lujutta omana toimintamuotonaan. Käsitteet leikkitoiminnan roolista ja mahdollisuuksista ovat kehittyneet ja muuttuneet vuosien aikana. 1990-luvulta lähtien monet leikkitoimintaa järjestävät tahot ovat kutsuneet toimintaansa nimellä ”pre-school” eli esikoulu. (Playgroup Movement.)

Suomen avoimet päiväkodit saivat mallia Ruotsista (Alila & Portell 2008, 17.) Ruotsin avoimen varhaiskasvatuksen juuret ovat 1970-luvulla alkaneessa

leikkineuvonnassa. Leikkineuvonta syntyi yhteistyössä päiväkotien kanssa ja sen tarkoituksena oli sekä jakaa tietoa leikistä ja leikkimateriaaleista että tarjota sosiaalista ja terveydenhoitoon liittyvää tietoa perheille, joiden lapset eivät olleet esikoulussa. Leikkineuvontatoiminnan kokeiluvaiheessa testattiin erilaisia menettelyjä aukioloaikojen, henkilöstön ja työtapojen suhteen. Kokeilu loi perustan avoimen varhaiskasvatustoiminnan joustavuudelle ja monimuotoisuudelle. Avoimen päiväkodin toiminnan laajeneminen sai alkunsa, kun Ruotsin eduskunta teki periaatepäätöksen, että kaikkien lasten tulee päästä esikouluun. Jos lapsi ei saa paikkaa esikoulusta, hänen on päästävä avoimeen päiväkotiin. 1980-luvulla avointa varhaiskasvatustoimintaa tuettiin valtionavustuksilla. Ensimmäinen valtionavustus annettiin vuonna 1983 sellaisille yksiköille, jotka olivat auki vähintään kolme kertaa viikossa. Valtionavustuksen saaminen edellytti, että avoimen päiväkodin johdossa oli pedagogisesti koulutettu tai muuten pätevä henkilöstö. (Skolverket 2005, 17.)

Ruotsissa avointen päiväkotien määrä lisääntyi 1990-luvulle asti. Sen jälkeen yhä useampia avoimia päiväkoteja suljettiin. Avointen päiväkotien kysyntä laski esikoulujärjestelmän laajentumisen sekä varhaiskasvatusta koskevien säästötoimenpiteiden myötä. Myös vuonna 1993 lopetettu valtionavustus vaikutti avointen päiväkotien määrän vähenemiseen. Viime vuosina avointen päiväkotien sulkeminen on herättänyt yhä enemmän huomiota Ruotsissa. (Skolverket 2005, 17.) Ruotsissa avoin päiväkotiki on osa kunnan varhaiskasvatusta ja sen toiminnan tarkoituksena on antaa tukea ja neuvoja vanhemmille. Avoin päiväkotiki tekee yhteistyötä muiden toimijoiden kuten sosiaali- ja terveystalvelujen kanssa, ja tätä yhteistyötä on kutsuttu 1990-luvulta lähtien perhekeskustoiminnaksi. Avoin päiväkotiki on tarkoitettu niille perheille, joiden lapset eivät ole päivähoitossa. Avoimen päiväkodin toimintaan osallistuu lapsi yhdessä vanhempansa tai huoltajansa kanssa. Avoimen päiväkodin toiminnassa on eroja kuntien välillä ja myös kuntien sisällä. Osa avoimista päiväkodeista on keskittynyt tarjoamaan toimintaansa tietyille erityisryhmille, kuten maahanmuuttajille tai nuorille äideille. (Skolverket 2005, 16.)

Kuva 1. Avoin varhaiskasvatus ulkomailla

2.3 Avoimen varhaiskasvatuksen vaiheet Suomessa

Suomessa 1970-luvun alusta asti avoin varhaiskasvatus on tunnettu nimellä leikkitoiminta. Vasta 2000-luvulla leikkitoiminnasta on alettu käyttää laajemmin käsitettä avoin varhaiskasvatus. (Alila & Portell 2008, 12.)

1800-luvulla käynnistyi toiminta lasten leikkikenttien perustamiseksi. Toiminnan taustalla vaikutti huoli työläiskaupunginosien lasten heikosta mahdollisuudesta olla turvallisesti raittiissa ulkoilmassa sekä arvioidut tuberkuloositartunnat vähävaraisten ja köyhien perheiden lapsilla. Helsingissä käynnistettiin Suomen Voimistelunopettajien liiton kaupunginvaltuustolle lähettämän kirjelmän perusteella vuonna 1913 ohjattu leikkikenttätöiminta, joka sisälsi myös hoitojärjestelyä. Leikkikentille sai myös jättää muutaman tunnin ajaksi yli kolmevuotiaita lapsia lyhytaikaiseen päivähoitoon. (Välimäki 1999, 161–162.)

Vuonna 1914 aloitettiin kesäleikkipuistotoiminta, johon otettiin mallia Saksasta ja Yhdysvalloista. Toiminnan tarkoituksena oli tarjota köyhien ja vähävaraisten perheiden lapsille mahdollisuus ulkoilla tarpeeksi ja turvallisesti. Kesäleikkipuistotoiminta oli sekä ohjattua että vapaamuotoista. (Alila & Portell 2008, 15.) 1920-luvulla järjestöt järjestivät kaupungissa kesäisin oleville lapsille

erilaista toimintaa kuten kesäkaihtentaa, kesäleirejä ja kesäsiirtoloita. 1940-luvulla sotien jälkeen korostettiin leikkikenttä- ja puistotätitoiminnan merkitystä osana kesävirkistystoimintaa. Vuonna 1948 kesävirkistystoiminnasta vastasivat pääasiassa lastensuojelujärjestöt. Lasten kesävirkistykseen liittyi olennaisesti äitien mahdollisuus levätä ja vuoden 1939 vuosilomalain ulkopuolelle jääneiden äitien mahdollisuus lomailla. (Välimäki 1999, 162.)

Vuonna 1943 syntyi Työvalmius-yhdistyksen toimesta Helsingissä puistotätitoiminta (Alila & Portell 2008; Välimäki 1999, 162). Puistotätitoiminnan tarkoitus oli helpottaa kotiapulaispulasta kärsivien lapsiperheiden elämää. Puistotäti toimi päivittäin neljän ja puolen tunnin ajan. Toiminta oli jaettu aamu- ja iltapäivään. Iltapäivällä puistotäti piti isommille lapsille leikkitunnin, jonka aikana apulainen hoiti vauvaikäisiä. Lapset olivat iältään vauvasta kouluikäisiin, ja heitä saattoi olla 28. Puistotädit olivat kaupungin valvomia itsenäisiä yrittäjiä, ja he joutuivat usein huolehtimaan lastenhoidon lisäksi puistoalueen puhtaanapidosta. Puistotätitoiminta oli lastentarhain toimiston ja puisto-osaston valvoma. Vuonna 1973 Helsingissä oli noin sata puistotätiä. (Välimäki 1999, 162.)

Vuonna 1973 Helsingissä oli 24 ympärivuotista ja 12 osavuotista leikkikenttää. Talvisin leikkikentillä kävi päivittäin 12 000 lasta ja kesällä 15 000-16 000 lasta. Alle nelivuotiasta ei saanut jättää yksin leikkikentälle, ja lapset olivat kentällä kotien ja omalla vastuulla. Toiminta keskittyi kouluikäisiin lapsiin. (Välimäki 1999, 163.)

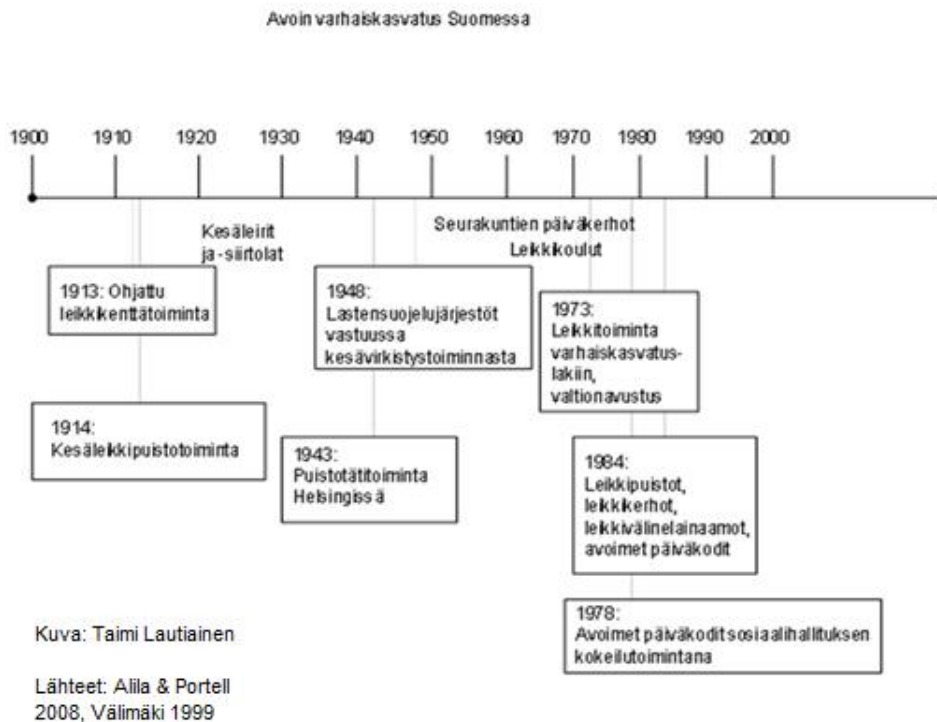
1960-luvulla yleistyivät muutaman tunnin viikossa toimivat leikkikoulut. Leikkikoulujen katsottiin olevan kasvatuksellista toimintaa, joka antoi virkistyshetken niin lapsille kuin äideille. Leikkikoulujen työntekijöillä oli vaihteleva koulutus tai ei koulutusta ollenkaan. Leikkikoulutoiminnan kasvuun 1960-luvulla liittyi lastentarhatoiminnan ja päivähoiton vähäisyys ja toisaalta tarpeen kasvu, ja esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton leikkikoulujen määrä lisääntyi muutamasta 170:een vuosina 1960–1972. (Välimäki 1999, 163.)

Seurakunnan kerhotoiminnan tarkoituksena oli puolestaan lasten yksilöllisen kehityksen tukeminen ja sosiaalisten taitojen kehittäminen sekä uskonnollisen kasvatuksen antaminen (Alila & Portell 2008, 14; Välimäki 1999). Päiväkerhotoiminta käynnistyi vuosina 1945–1952 aluksi Turussa, Tampereella ja Helsingissä. Toiminnan tavoitteena oli antaa lastenhoidollista apua alle kouluikäisten lasten äitien mennessä töihin. Päiväkerhotoiminta oli pääsääntöisesti ilmaista tai hyvin halpaa. Päiväkerhoista tuli seurakuntien työmuotoja virallisesti 1950–1960-luvuilla. Vuodesta 1971 lähtien päiväkerhotoiminta oli säännöllistä, 4-7-vuotiaille lapsille tarkoitettua toimintaa. Seurakunnan toiminta on monipuolistunut, ja siihen kuuluvat avoimet päiväkerhot, perhekerhot ja äiti-lapsipiirit. (Välimäki 1999, 163-164.)

Suomessa leikkitoiminta sisällytettiin varhaiskasvatukseen vuonna 1973, ja silloin leikkitoiminnasta tuli myös valtion avustukseen oikeuttavaa toimintaa. Leikkitoiminnan järjestäminen yleistyi 1970-luvulla päivähoitolain säätämisen jälkeen. (Alila & Portell 2008, 17.) Suomessa leikkitoiminta on kaikille avointa toimintaa, jota kunnat toteuttavat monimuotoisesti. Tällaista toimintaa ovat vapaasti käytettävät, varustetut leikkikentät ja leikkipuistot, joissa on huolto- ja toimintarakennus sekä palkattua henkilöstöä. Päivähoitolain myötä muu leikki- ja kerhotoiminta jäi järjestöjen ja seurakuntien organisoitavaksi kuntien tukemana. (Välimäki 1999, 144.) Vuonna 1984 leikkitoiminnan muodot jaoteltiin leikkipuistoihin, leikkikerhoihin, leikkivälinelainaamoihin ja avoimiin päiväkoteihin (Alila & Portell. 2008, 12).

Suomessa avointen päiväkotien toiminta alkoi vuonna 1978 sosiaalihuollin kokeilutoimintana. Suomessa avoimen päiväkodin tarkoituksena oli kasvatustieteellisen neuvonnan antaminen ja lapsiperheiden eristäytyneisyyden vähentäminen. Avoimet päiväkodit toimivat usein tavallisen päiväkodin yhteydessä. Lasten kotihoidontuki sai aikaan sen, että avoimista päiväkodeista tuli vartenotettava vaihtoehto lasten päivähoitolle. 1990-luvun taloudellisessa taantumassa kunnat lakkauttivat voimakkaasti avointa varhaiskasvatustoimintaa. Subjektiviivisen päivähoito-oikeuden tultua voimaan kunnat keskittyivät lakisääteisten palvelujen tuottamiseen. (Alila & Portell 2008, 17–18.)

2000-luvulla avointen varhaiskasvatuspalvelujen järjestäminen on lisääntynyt. Kuntia kannustetaan tekemään päivähoito- ja varhaiskasvatuspalveluista monimuotoisemmiksi ja perheille halutaan tarjota vaihtoehtoja päiväkotijä perhepäivätoiminnan lisäksi. (Alila & Portell 2008, 18.)

Kuva 2. Avoin varhaiskasvatus Suomessa

3 Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila

Tässä luvussa käsitellään avointa varhaiskasvatusta osana yhteiskuntaa, käydään läpi kuntien taloudellisen tilanteen vaikutusta sekä tarkastellaan avoimen päiväkodin tarvetta ja saatavuutta. Tämän jälkeen käsitellään avoimia varhaiskasvatuspalveluja Suomessa ja lopuksi keskitytään Lappeenrannan kaupungin järjestämään avoimeen varhaiskasvatukseen.

3.1 Avoin varhaiskasvatus yhteiskunnassa

Päivähoitolaista ei löydy käsitettä avoin varhaiskasvatus vaan siellä mainitaan sana leikkitoiminta. Laki lasten päivähoidosta (1§) määrittelee lapsen hoidon olevan joko päiväkotihoidoa, perhepäivähoitoa, leikkitoimintaa tai muuta päivähoitotoimintaa. *Leikkitoimintaa tai muuta päivähoitotoimintaa voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa. Lasten päivähoitoa voivat saada lapset, jotka eivät ole vielä oppivelvollisuusikäisiä sekä milloin erityiset olosuhteet sitä vaativat eikä hoitoa ole muulla tavoin järjestetty, myös sitä vanhemmat lapset (2§). Lasten päivähoito on pyrittävä järjestämään niin, että se tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan (2§). Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä (2a§). Lasten päivähoiton kelpoisuusvaatimukseen sovelletaan sosiaalihuollon ammatillisten henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettua lakia (4a§). Päivähoidon tulee olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan lapselle ja lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopiva (6§).* (Laki lasten päivähoidosta 1973/36.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedotteen (7.12.2012) mukaan opetusministeri Jukka Gustafsson oli asettanut työryhmän valmistelemaan esityksen varhaiskasvatusta koskeviksi säädöksiksi. Valtioneuvoston on määrä jättää lakiesitys eduskunnalle kevätistuntokaudella 2014, ja tavoitteena on, että lainsäädäntö tulisi voimaan 1.1.2015. Päivähoitojärjestelmää kehitetään hallitusohjelman mukaisesti perheille joustavampana ja syrjäytymistä ehkäisevänä palveluna. Olennaista on, että kaikille lapsille pystytään varmistamaan hyvät kasvun ja kehityksen edellytykset jo varhaiskasvatuksessa ja että varhaiskasvatuksessa tuetaan erityistä tukea tarvitsevia ja syrjäytymisvaarassa olevia lapsia. Vuonna 1973 säädetyin voimassaolevan päivähoitolain uudistamista on perusteltu suomalaisen päivähoitojärjestelmän sekä sen toimintaympäristön muutoksilla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.)

3.1.1 Kuntien taloudellisen tilanteen vaikutus

Kasvatuksen ja koulutuksen rahoitus kiristyi huomattavasti 1990-luvun laman aikana ja osa avoimista päiväkodeista jouduttiin sulkemaan (Early Childhood Education and Care Policy in Finland 2014, 23.) Säästöjen vaikutus näkyy yhä päiväkotien ja koulujen toiminnassa ja fyysisessä ympäristössä.

Päivähoitojärjestelmässä säästöt ilmenevät erilaisten palveluiden ja vaihtoehtojen supistumisena. Varhaiskasvatuksen, koulun ja opetuksen laatuun vaikuttavia puutteita ovat liian vähäiset erityisopetuksen resurssit, liian suuret lapsi- ja opetusryhmät, puutteellinen ja rapistunut välineistö sekä epäviihtyisä työympäristö. Monet päiväkodit ja koulut jonottavat korjausta homeongelman takia. (Poutala & Semi 2005.)

Kuntien taloudellinen tilanne vaikuttaa myös avoimen varhaiskasvatuksen järjestämiseen. Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2008 julkaiseman selvityksen mukaan kaikissa suurissa eli yli 75 000 asukkaan kunnissa järjestetään avointa varhaiskasvatusta. Keskisuurista eli 10 000 – 75 000 asukkaan kunnista avointa varhaiskasvatusta järjestää 82 prosenttia ja pienistä eli alle 10 000 asukkaan kunnista 34 prosenttia. Keskisuurten ja pienten kuntien joukossa ilmeni erilaisia syitä, miksi avointa varhaiskasvatusta ei joissain kunnissa järjestetä. Syitä olivatkin juuri kunnan taloudellinen tilanne ja säästöt sekä tilojen ja henkilökunnan puute. Lisäksi järjestämiseen vaikuttavat kysynnän vähäisyys, avoimen varhaiskasvatuksen tarpeen tiedostamattomuus sekä se, että avoin varhaiskasvatus ei ole lakisääteistä tai sitä järjestävät jo muut toimijatahot, esimerkiksi seurakunta. Eniten kunnissa järjestetään kerhoja, kuten päivä- ja perhekerhoja, sekä perhekahviloita. Toiseksi eniten järjestettävää toimintaa ovat avoin päiväkotit, avoimet kerhot ja leikkipuistot. Avoimen varhaiskasvatuksen palveluista 63 prosenttia on maksutonta toimintaa. (Alila & Portell 2008, 35 - 38, 48.)

3.1.2 Palveluiden tarve ja saatavuus

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuksen *Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita?* mukaan avoimen päiväkodin, perhekeskuksen, lapsiparkin ja perhekahviloiden palveluita on ollut heikosti tarjolla ja niitä on käytetty vähän. Vanhemmista noin viidennes ilmoitti, ettei heillä ollut tietoa näistä palveluista. Leikkipuistojen, leikkikenttien sekä kerhojen palveluita oli parhaiten tarjolla, ja niitä myös käytettiin enemmän. (Perälä et al. 2011, 50.)

Talentia-lehden varhaiskasvatuksen ammattilaisille suunnatun erikoisnumeron Kasvun (2/2013) artikkelissa Varhaiskasvatuksen kerhot kiinnostavat kerrotaan Oulun kaupungin avoimesta varhaiskasvatuksesta. Oulun kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen kerhot ovat olleet maksuttomia elokuusta 2013 lähtien, mikä on lisännyt kerhotoiminnan suosiota entisestään. Syyskuun alkuun mennessä 220 lasta oli siirtynyt kunnallisesta tai yksityisestä kokopäivähoitopaikasta avoimeen kerhotoimintaan. Kerhotoiminnan piirissä on Oulussa noin 1500 lasta. Avointa kerhotoimintaa järjestetään 53 yksikössä ja erilaisia avoimen varhaiskasvatuksen kerhoryhmiä on 137. Lapsella on oikeus osallistua maksuttomasti kerrallaan yhteen 2-3 kertaa viikossa kokoontuvaan kerhoon. (Kasvu 2/2013.)

Vaasassa puolestaan aamupäiväkerhot ovat tulleet suosituiksi. Terhi Mäkinen ja Vesa Turunen tuovat artikkelissaan *Tasajako näkyisi tarhassa* (Tehy 14/2013) esille aamupäiväkerhot vaihtoehtona kokopäivähoidolle päiväkodissa. Kokopäivähoidossa olevien päivärytmi sisältää varsin vähän aktiviteettia ja koostuu yleensä hoitoon tulemisesta, aamupalasta, pihaleikistä, lounaasta, päiväunista, välipalasta, leikistä, pihalle pukemisesta ja kotiinlähdestä. Aamupäiväkerho puolestaan tarjoaa aamupäivän ajan lapsille aktiviteetteja ja lounaan jälkeen lapset haetaan kotiin. Vaasassa toimii kuusi aamupäiväkerhotoimintaa tarjoavaa avointa päiväkotia. (Mäkinen & Turunen 2013.)

Myös sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä nousi esille varhaiskasvatuksen kehittäminen. Selvityksen vastaajista 54 prosenttia piti avointen varhaiskasvatuspalvelujen määrää kunnan alueella riittämättömänä. Vastaajista 52 prosenttia uskoi, että palvelut säilyvät tulevaisuudessa ennallaan. Vastaajista 45 prosenttia oli sitä mieltä, että palveluja lisätään tulevaisuudessa ja kolme prosenttia arveli palveluja vähennettävän. Avoimen varhaiskasvatuksen kehittämistarpeiksi nousivat selvityksessä lainsäädännön, yhteistyön, pedagogisuuden ja erityisen tuen kehittäminen, osallisuuden ja vaikuttamisen lisääminen sekä koko- tai osapäivähoidon korvaaminen avoimilla varhaiskasvatuspalveluilla. (Alila & Portell 2008, 44 - 45, 65 - 66.)

3.2 Avoimet varhaiskasvatuspalvelut

Perheiden tukemisen merkitys nähtiin tärkeänä jo 1800-luvulla. Friedrich Fröbel painotti kodin ja perheen merkitystä. Fröbelin tarkoituksena oli tukea koteja, erityisesti äitejä, lasten kasvatuksessa. Fröbelin mukaan jokaisen äidin ja naisen tuli saada valmennusta lapsensa kasvattamiseen. (Välimäki 1999, 85.)

3.2.1 Avoin varhaiskasvatus

Avoin varhaiskasvatus on moniulotteista, lapsille ja perheille suunnattua toimintaa, joka vaihtelee kuntakohtaisesti. Toimintaan voi osallistua omien aikataulujen ja oman mielenkiinnon mukaan joko säännöllisesti tai satunnaisesti. Avointa varhaiskasvatustoimintaa ohjaa päivähoitolaki ja asetus lasten päivähoidosta. Lisäksi avoimen toiminnan järjestämistä ohjaavat sosiaalihuoltolaki, lastensuojelulaki ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa perusopetuslaki. (Sosiaaliportti 2013; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2013.)

Avoin varhaiskasvatus sisältää eri tahojen tuottamaa varhaiskasvatustoimintaa. Kuntien avoin varhaiskasvatustoiminta tarjoaa lapsiperheille lasten ja perheiden hyvinvointia tukevia palveluja kuten avoimet päiväkodit, leikkipuistot ja kerhot. (CESifo Group Munich 2014, 82; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2013.) Seurakunnat pyrkivät tukemaan lapsen turvallista kokonaiskehitystä ja kodeissa annettavaa kristillistä kasvatusta erilaisilla avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodoilla, esimerkiksi perhe- ja päiväkerhoilla. Eri järjestöjen mahdollistamat leirit ja kerhot tarjoavat virikkeitä ja sosiaalisia kontakteja niin lapsille kuin vanhemmillekin. Tällaista toimintaa järjestävät muun muassa Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja 4H-liiton paikallisyhdistykset. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2013.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitolla on Suomessa 565 paikallisyhdistystä. Yhdistykset järjestävät toimintaa lapsiperheille. Suomessa on yli 500 perhekahvilaa. Perhekahvilassa vanhemmat voivat tutustua toisiin vanhempiin ja lapset saavat ikäistään seuraa. Perhekahvilassa kahvitellaan ja jutellaan sekä leikitään lasten kanssa. Perhekahviloissa järjestetään myös asiantuntija-

alustuksia kävijöiden toiveiden mukaisesti. Perhekahvilat kokoontuvat kerhotiloissa, neuvoloissa, päiväkodeissa tai leikkipuistoissa. Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistykset tarjoavat myös kerhotoimintaa sekä lapsille että lapsille ja vanhemmille yhteisesti. Lisäksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimintaan kuuluvat vertaisryhmät, jotka kokoavat samassa elämäntilanteessa olevia vanhempia keskustelemaan jostain tietystä teemasta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013.)

Myös sairaaloissa järjestetään avointa varhaiskasvatustoimintaa. Palvelujärjestelmässä tulee huomioida varhaiskasvatukseen lapsen pitkäaikaissairaus ja sairaalassaolo. (Koponen 2013.) Sairaalassa järjestettävän varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lasten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä sekä tarjota poikkeavassa tilanteessa olevalle lapselle pysyvyyttä ja tuttuja toimintoja. Lasten yhdenvertaisuuden periaatetta pyritään noudattamaan varmistamalla lapselle mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen sairaudesta, vammasta, oireesta, kehityshäiriöstä tai muusta sairaalahoitoa vaativasta syystä riippumatta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2009.)

3.2.2 Avoin päiväkot

Avoin päiväkoti kuuluu kunnan järjestämiin avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin. Avoimeen päiväkotitoimintaan voivat osallistua alle kouluikäiset lapset yhdessä vanhempien tai hoitajan, esimerkiksi perhepäivähoitajan, kanssa ilman ennakkoilmoittautumista. Avoin päiväkotitoiminta pyrkii tukemaan erityisesti kotihoidossa olevien lasten perheitä, ja se tarjoaa vaihtoehdon kokopäiväiselle hoidolle. Toimintaa järjestetään kunnan resurssien ja mahdollisuuksien mukaan yleensä muutamana päivänä viikossa. Avoin päiväkotitoiminta on pääsääntöisesti maksutonta. (Sosiaaliportti 2013; Vantaan kaupunki 2013.)

Avoimen päiväkodin henkilökunta vastaa toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Vanhemmat saavat kuitenkin esittää toiveita ja ideoita toiminnasta. Vanhempi on mukana lapsensa kanssa avoimessa päiväkodissa ja vastuu lapsesta säilyy vanhemmalla. Avoimessa päiväkodissa

paikalla on myös aina vähintään kaksi kasvatushenkilöä 15 lasta kohden. Kasvatushenkilöinä voivat toimia esimerkiksi lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja, ja heidän esimiehenään toimii päiväkodin johtaja. (Sosiaaliportti 2013; Alila & Portell 2008, 18 - 19.)

Avoimessa päiväkodissa lapsilla ja vanhemmilla on mahdollisuus esimerkiksi leikkiä, askarrella, laulaa, retkeillä tai vain viettää aikaa toisten perheiden kanssa. Avoimessa päiväkodissa vanhemmat voivat keskustella henkilökunnan kanssa lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Avoin päiväkotitarjoaja myös mahdollisuuden tutustua muihin vanhempiin sekä jutella lapsiperheen arjen kokemuksista samassa tilanteessa olevien kanssa. (Vantaan kaupunki 2013.)

Vanhemmat arvostavat avoimesta päiväkodista saamaansa tukea, selviää Nummen avoimessa päiväkodissa Hämeenlinnassa tehdystä kyselystä. Siinä selvitettiin vanhempien tilannetta, mielipiteitä ja asennoitumista kunnan tarjoamiin avoimen päiväkodin palveluihin. Kyselyn tuloksista selvisi, että Nummen avoin päiväkotitarjoaja on maksuton lisätuki niille perheille, jotka hoitavat lapsiaan kotona. Palvelua käyttävät perheet vaikuttivat arvostavan toimintaa sekä lapsen että vanhemman näkökulmasta. Lapset tapaavat avoimessa päiväkodissa samanikäisiä leikkikavereita ja saavat kehittäviä virikkeitä ohjatussa toiminnassa. Vanhemmat puolestaan näkevät toisiaan ja voivat vaihtaa kokemuksia ja antaa neuvoja vaikeiden tilanteiden ratkaisemiseen. Avointa päiväkotitarjoajaa käyttävät vanhemmat korostivat perheen merkitystä elämässä, ja heille oli tärkeää saada olla lastensa kanssa mahdollisimman paljon erityisesti silloin, kun lapset ovat alle kouluikäisiä. Samalla vanhemmat toivat esille myös ulkoisten kontaktien ja toiminnan arvon. (Nenonen et al. 2007, 35 - 38.)

3.3 Avoin varhaiskasvatus Lappeenrannassa

Lappeenrannan kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaa Laki lasten päivähoitosta (1973/36). Lain 11§:n mukaan *Kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä*

tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Lappeenrannan kaupunki järjestää leikkitoimintaa, johon kuuluvat sekä avoimet päiväkodit että niiden yhteydessä toimivat leikkikerhot. Lappeenrannassa toimii tällä hetkellä kolme avointa päiväkotia eri puolilla kaupunkia. Toimipisteet sijaitsevat Sammonlahdessa, Leirissä ja Lauritsalassa. Kaikissa toimipisteissä työskentelee lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja. Lappeenrannan avointen päiväkotien toiminta on maksutonta. Avoin päivähoito on tarkoitettu kaikille alle kouluikäisille lapsille, heidän vanhemmilleen tai huoltajilleen, jotka ovat sekä kunnallisen että kunnan tukeman päivähoiton ulkopuolella. Lappeenrannan avoimet päiväkodit tarjoavat ohjattua toimintaa ja täydentävät päivähoiton toimintamuotoja sekä menettelevät yleisen toimintaperiaatteen mukaan. (Lappeenrannan kaupunki 2013.)

Lappeenrannassa avointa varhaiskasvatustoimintaa järjestävät myös Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Etelä-Saimaan 4H-yhdistys sekä seurakuntayhtymä. Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimintamuotoja ovat olleet neuvolatoiminta, äidinmaitokeskus, turvaistuinten vuokraus, kouluterveydenhuolto sekä tukioppilastoiminta. Uudempia toimintamuotoja edustavat Perhe-Tirikan vuosina 1997–2006 toteuttama projekti Perhepäivätoiminta – uupuneiden äitien tankkauspaikka, Vammaisperheiden auttamisprojekti vuonna 2008 sekä Tavisperheiden auttamisprojekti vuosina 2009–2012. Suurin osa yhdistyksen toiminnoista on kuitenkin siirtynyt julkisen terveydenhuollon ja opetustoimen tehtäviksi. Mannerheimin Lastensuojeluliitto ylläpitää Lappeenrannassa Tirikan päiväkotia. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistys 2013.) Lappeenrannassa on toiminut Mannerheimin Lastensuojeluliiton Joutsenon yhdistyksen perhekahvila, joka on tällä hetkellä toimintatauolla. (Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom 2013.)

Etelä-Saimaan 4H-yhdistys järjestää erilaisia kerhoja 6-13-vuotiaille lapsille. Lappeenrannassa kokoontuu 13 kerhoa eri puolilla kaupunkia. Kerhojen toimintaan sisältyy sosiaalista yhdessäoloa, askartelua, käytännön taitojen

opettelua, lähiympäristöön tutustumista, erätaitojen harjoittelua sekä kansainvälisyyteen tutustumista. (Etelä-Saimaan 4H-yhdistys 2013.)

Lappeenrannan seurakuntayhtymä järjestää perhekerhotoimintaa alle kouluikäisille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Perhekerhoissa leikitään, lauletaan, askarrellaan, hiljennytään Raamatun ääreen ja saadaan uusia ystäviä. Perhekerhoja järjestetään kaikkien Lappeenrannan seurakuntien alueilla. Esimerkiksi Eka vauva -kerho on tarkoitettu esikoisen saaneille perheille. Perhekerhojen lisäksi seurakunta ylläpitää päiväkerhoja kolme vuotta täyttäneille ja sitä vanhemmille lapsille. Päiväkerhojen tehtävänä on tukea kotien kristillistä kasvatusta. Seurakunnan järjestämät kerhot ovat maksuttomia. (Lappeenrannan ev.lut. seurakunnat 2013 a,b.)

Tällä hetkellä Lappeenrannan avoimet päiväkodit ovat kasvatus- ja opetustoimen säästötoimien kohteena. Kasvatus- ja opetuslautakunta on pyytänyt lisämäärärahaa kaupunginhallitukselta, jotta avointen päiväkotien toiminta voidaan turvata myös jatkossa. Rahoitus ja avointen päiväkotien mahdollinen lakkautus on herättänyt paljon keskustelua. Avoin päiväkotitoimi on saanut puolustusta muun muassa internetissä Facebook-ryhmän muodossa. (Etelä-Saimaa 2013 a,b.)

4 Avoin päiväkotitoimi osana ehkäisevää lastensuojelua

Vuoden 2013 alusta päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirtyivät sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön. *Lasten päivähoitoon kuuluvat lasten päiväkotitoimi, perhepäivähoito, leikkitoiminta ja muu päivähoitotoiminta* (Laki lasten päivähoitotoiminnasta 1973/36.) Vaikka päivähoito ei ole enää sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu, siihen sovelletaan joiltakin osin sosiaalihuollon lainsäädäntöä. Lapsi- ja perhepolitiikan koordinointivastuu säilyy sosiaali- ja terveysministeriöllä. Tärkeää on ministeriöiden välinen tiivis yhteistyö päivähoitoon liittyvien tehtävien ohjauksessa sekä lasten ja perheiden palveluissa ja etuuksissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012.)

Lastensuojelulaki ohjaa osaltaan päivähoiton ammattilaisten työtä. Jos päivähoiton ammattilainen tai luottamushenkilö saa työssään tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelutarpeen selvittämistä, on hänellä velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus. Lastensuojeluilmoitus on ikään kuin yhteistyösopimus päivähoiton ja lastensuojelun välillä. Jos lapsen tai perheen tilanne herättää huolta, lastensuojelutarpeen selvittäminen on paikallaan. (Lastensuojelulaki 2007/417; Mahkonen 2013, 183 - 184.)

Myös Hannu Laaksola on todennut lastensuojelun ja päivähoiton yhteyden pääkirjoituksessaan Lapsi on elävä huutomerkki (Opettaja 23.9.2005). Hänen mukaansa opettajat ja lastentarhanopettajat ovat avainasemassa lasten hyvinvoinnin ja turvallisen elämän takaajina. Laaksola toteaa, että lapset oirehtivat ensimmäisinä, kun perheellä on ongelmia. Hän kirjoittaa myös, että korkea työttömyys, alkoholinkäytön kasvu, taloudellinen eriarvoistuminen ja syrjäytyminen heijastuvat perheistä päiväkoteihin, kouluihin ja oppilaitoksiin lasten ja nuorten kautta. Ongelmat näkyvät Laaksolan mukaan käytännössä esimerkiksi eritasoisina käytöshäiriöinä, mielenterveys- ja päihdeongelmina ja fyysisinä terveysongelmina. (Laaksola 2005, 3.)

Ehkäisevällä lastensuojelutyöllä voi olla merkitystä lasten tulevaisuuteen. Lastensuojelun keskusliitto on valmistellut suomalaisen lapsipolitiikkaan ja lasten suojelupolitiikkaan toimintalinjauksen Lapsen Hyvä Elämä 2015. Linjaukset pohjautuvat YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, lapsen edun näkökulmaan sekä visioon, jonka mukaan vuonna 2015 jokaisella suomalaisella lapsella on hyvä ja turvallinen lapsuus, joka takaa hänen tasapainoisen kasvunsa ja kehityksensä hänen omien edellytystensä mukaisesti. (Upanne 2005, 5.)

4.1 Ehkäisevän lastensuojelun tausta

Suomessa nousi 1800–1900 -lukujen vaihteessa esille suojelukasvatus, joka määriteltiin osaksi sitä yhteiskunnallista toimintaa, jonka tehtävänä oli toimittaa

hoitoa ja kasvatusta laiminlyödyille, huonohoitoiselle, pahantapaiselle ja rikolliselle nuorisolle. Vuonna 1905 valmistuneessa komiteamietinnössä esitettiin kasvatustalokuntien perustamista ja linjattiin julkishallinnon toimenpiteitä lasten hoidon osalta ennaltaehkäisevään suuntaan. Lasten hoitojärjestelyt hahmoteltiin ehkäisevän köyhäinhoidon järjestelmäksi. (Välimäki 1999, 110 - 111.)

Gustav Helsingiuksen (1907) mukaan kotikasvatuksen tukemisen järjestelmä käsitti lastenseimet, lastentarhat, kesälastentarhat, käsityökoulut ja työtuvat, kesäsiirtolat, elätteelleannon kesäksi, lasten jumalanpalvelukset, lukusalit ja lainakirjastot. Kotikasvatuksen tukemisen tavoitteena oli antaa konkreettista hoito- ja huolenpitotukea perheille, tarjota tukea vanhempien kasvatustehtävässä sekä antaa lapsille pysyviä positiivisia vaikutteita. (Välimäki 1999, 112.)

Vuonna 1936 annettu lastensuojelulaki määritteli, että kunnan on tarpeen mukaan joko itse perustettava tai ylläpidettävä kotikasvatusta tukevia ja täydentäviä laitoksia sekä ryhdyttävä muihin sitä tarkoittaviin toimenpiteisiin. Kunnan oli myös avustettava yksityisten järjestöjen tai henkilöiden perustamia laitoksia tai niiden järjestämää toimintaa. Lastensuojelulaki määritteli päivähuollon toimintamuodoiksi, joissa lapsi oli osan päivää. Näitä toimintamuotoja olivat muun muassa päiväkodit, seimet, lastentarhat, perhepäivähoito, puistoleikkitoiminta ja leikkikenttätyö. (Välimäki 1999, 118.)

Vuonna 1973 voimaantullut päivähoitolaki määritteli päivähoidon kaikille tarvitseville tarkoitetuksi sosiaalipalveluksi. Päivähoitolaki yhdisti siihenastisen laitospäivähoitotoiminnan päiväkotinimikkeeksi. Perhepäivähoidosta tuli laillinen hoitomuoto. Päivähoitolaki yhdenmukaisti hoitomaksut hoitomuodosta riippumattomaksi. (Välimäki 1999, 143.)

4.2 Ehkäisevä lastensuojelu avoimessa varhaiskasvatuksessa

Kunta järjestää ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan

lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi päivähoitossa. (Lastensuojelulaki 2007/417.)

4.2.1 Varhainen puuttuminen

Tuen merkitys korostuu sosiaali- ja terveysministeriön vuodesta 2001 koordinoimassa Varhaisen puuttumisen Varpu-hankkeessa. Hankkeen päämääränä on ollut edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä. Tarkoituksena oli antaa koulutusta sekä koota ja jakaa tietoa varhaisen puuttumisen ja tukemisen hyvistä käytännöistä sekä kehittää lasten ja nuorten kanssa toimivien tahojen ja henkilöiden yhteistyötä. Vuosina 2004–2006 Varpu-hankkeen tavoitteena oli tukea paikallista ja seutukunnallista kehittämistoimintaa, vahvistaa varhaisen puuttumisen käytäntöjä peruspalveluissa ja -toiminnoissa sekä lisätä eri tahojen tietoa toistensa varhaisen puuttumisen työstä ja toiminnoista ja yhdistää näiden tahojen voimavaroja. (Lastensuojelun keskusliitto 2005.)

Varhaisen puuttumisen keskeinen työväline on yksilön kokema subjektiivinen huoli lapsesta tai nuoresta. Huoli perustuu kontaktitietoon, joka kullakin lapsen tai nuoren kanssa tekemisissä olevalla henkilöllä on. Varhaisen puuttumisen mallissa ongelmat havaitaan ja niihin pyritään löytämään ratkaisuja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tavoitteena on lapsen ja hänen perheensä auttaminen kriisin alkuvaiheessa, jolloin ongelman ratkaisu ja perheen tukeminen on mahdollista. Päämääränä on estää ongelmien kärjistyminen tai kasautuminen ja ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä. Kunnan sisällä eri hallintokuntien, erityisesti sosiaali- ja opetustoimen, välisen yhteistyön tulisi sujua kitkattomasti. Esimerkiksi lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta peruskouluun tulisi hänen mukanaan kulkea tieto hänelle päivähoitossa kehitetyistä tukirakenteista. (Kuikka 2005, 7 - 8.)

4.2.2 Vanhemmuuden tukeminen

Vanhemmuuden tukemiseen liittyy olennaisesti vertaisryhmätoiminta. Vertaisryhmät ovat vanhemmille tärkeä ja halpa voimavara. Kouluissa, päiväkodeissa ja neuvoloissa vanhemmille tulisi olla tarjolla enemmän tietoa vanhemmuudesta ja lapsuudesta sekä tukea vanhemmuuden haasteisiin. Tarvittaessa vanhemmat tulisi ohjata erityisen tuen piiriin. (Bardy et al. 2002, 153.) Avoin päiväkotitarjoaa vertaistukea sekä lapsille että vanhemmille, ja se antaa mahdollisuuden saada tukea vanhemmuuteen muilta samassa tilanteessa olevilta perheiltä. Vanhemmat saavat lyhytaikaista hoitoapua, ja he voivat keskustella henkilökunnan kanssa esimerkiksi vanhemmuuteen, lasten kasvuun ja kehitykseen sekä lapsiperheen arkeen liittyvistä asioista. Avoimen päiväkodin toiminta tarjoaa perheille myös elämyksiä ja virkistystä. (Sosiaaliportti 2013.)

Vertaistoiminnassa on mahdollista jakaa ja vaihtaa omia kokemuksiaan. Vertaistoiminta mahdollistaa lisäksi voimaantumisen - muiden avulla voi löytää omia voimia ja voimavaroja, vaikuttaa yhdessä asioihin ja jakaa tietoa esimerkiksi erilaisista palveluista tai arkea helpottavista valinnoista. Vertaistoiminta tarjoaa myös ystävyyttä ja mahdollisuuden löytää omaa elämäntilannetta ymmärtäviä ihmisiä. Vertaistoiminnassa pääsee lisäksi osalliseksi kansalaistoimintaan, joka sopii omaan elämäntilanteeseen, kiinnostaa ja jossa haluaa olla mukana. (Holm et al. 2010.)

Crista Hirvilampi on selvittänyt vanhemmuuden tukemista kasvatustieteiden pro gradu -tutkielmassaan Kohti vahvaa vanhemmuutta – Lastentarhanopettajien käsityksiä vanhemmuuden tukemisesta päiväkodissa. Hirvilampi kartoitti lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia vanhemmuuden tukemisen tehtäväalueesta päiväkodissa. Hirvilammin mukaan monet lastentarhanopettajat kokivat, että vanhempien epävarmuus ja tuen tarve olivat lisääntyneet jonkin verran. Vanhempien epävarmuus näkyi esimerkiksi vaikeutena asettaa lapselle rajoja. Lastentarhanopettajat kokivat vanhemmuuden tukemisen olevan rohkaisua, jolla tavoitellaan vanhempien vastuunottoa ja auktoriteettiaseman ottamista. Tuki nähtiin tasavertaisuuteen perustuvana ja tarpeet huomioivana

vuorovaikutuksena. Lisäksi tuloksissa korostui vanhemmuuden arvostaminen, joka näkyi käytännössä keskusteluina ja vanhempien kuuntelemisena. (Hirvilammi 2002.)

Hirvilammin tutkimukseen osallistuneista lastentarhanopettajista jokainen koki vanhempien tarvitsevan tukea. Suurin osa lastentarhanopettajista näki, että vanhemmat tarvitsevat tukea epävarmuutensa tai kyvyttömyytensä sekä yksinäisyytensä vuoksi. Vanhemmat kaipaavat tukea erilaisten tilanteiden ratkomiseen, mutta jäävät yksin asioiden kanssa sosiaalisen verkoston ja keskusteluyhteyksien puutteen takia. Vastauksissa nousi esille myös se, että tukea tarvitsevat perheet ovat tarpeineen ja elämäntilanteineen hyvin erilaisia. Lastentarhanopettajat arvioivat, että vanhemmat itse kaipaavat tukea, kannustusta ja rohkaisua uskoakseen omiin taitoihinsa kasvattajina. Myös kuuntelu, keskustelu ja käytännön kasvatukselliset neuvot ja konkreettiset ohjeet arkeen nousivat esille lastentarhanopettajien pohtiessa vanhempien tuen tarvetta. Lisäksi vanhemmat kaipaavat lastentarhanopettajien mukaan neuvoja rajojen asettamisessa ja lapsen uhman kohtaamisessa. (Hirvilammi 2002, 53 - 56.)

4.2.3 Perheiden tukeminen

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on selvittänyt lapsiperheiden tuen tarpeita Raha-automaattiyhdistyksen rahoituksella toteutetussa Lapsiperhe-projektissa vuosina 1996–2000. Projektissa selvitettiin lapsiperheiden, joissa oli alle 3-vuotaita lapsia, tuen tarpeita ja niiden tunnistamista niin, etteivät vaikeudet kärjisty. Tuen piiriin hakeutui yli 1500 perhettä, joille ennaltaehkäisevät palvelut eivät olleet riittäviä, mutta jotka eivät vielä tarvinneet lastensuojelun palveluja. Eniten perheet hakivat tukea vanhemmuuteen, lasten hoitoon ja kasvatukseen, parisuhteeseen ja sosiaaliseen verkostoon liittyviin asioihin. Esille nousivat vanhempien uupumus, epävarmuus ja jaksamattomuus vanhempina sekä vastuun jakamiseen ja ajankäyttöön liittyvät hankaluudet. Vanhemmat kokivat, ettei heillä ollut riittävää sosiaalista tukea arjesta selviytymiseen. Lapsiperhe-projektissa kehitettiin varhaisen tuen malli, jossa kuvataan muun muassa varhaista tukea tarvitsevien perheiden profiilit ja palvelut sekä niiden

työmenetelmät. Perheet hyöttyivät eniten keskustelusta, ohjauksesta ja henkisestä tuesta sekä lasten- ja kodinhoitoon liittyvästä käytännön avusta. Perheiden tukiverkostoissa tapahtui muutoksia: virallisen verkoston osuus väheni ja epävirallisen osuus kasvoi. Avoimissa ryhmissä syntyi uusia tuttavuuksia. Varhainen tuki vaikutti myönteisesti mielialaan, elämääniloon ja elämänhaluun. (Nenonen et al. 2007, 19 - 20.)

Avoin päiväkotitoiminta onkin merkittävä osa perheiden hyvinvointia. Toiminta ennaltaehkäisee osaltaan perheiden ongelmia, sillä avoimessa päiväkodissa vanhemmat pystyvät vertaamaan omaa tilannettaan muiden perheiden tilanteisiin. Jos perheessä ilmenee ongelmia, saattaa avoimen päiväkodin asiakkuus madaltaa kynnystä hakeutua erityispalveluiden piiriin, ja päiväkodilta saa helposti tietoa erilaisista apua tarjoavista palveluista. (Sosiaaliportti 2013.)

Perheiden tukemisessa korostuu myös lapsen hyvinvointi. Lapselle avoin päiväkotitoiminta antaa tilaisuuden ohjattuun toimintaan, leikkiin, oppimiseen ja uusien kavereiden tapaamiseen. Samalla lapsi harjoittelee vuorovaikutus- ja sosiaalisia taitoja. Lasten keskinäinen vuorovaikutus on tärkeää lapsen ajattelun kehittymisen kannalta. Ryhmässä lapsille syntyy erimielisyyksiä ja väittelyitä, jolloin he oppivat perustelemaan omaa käsitystään ja tutustuvat erilaisiin näkökulmiin. (Hujala et al. 2007, 166; Sosiaaliportti 2013.)

Perheiden tukemisen malleja on pyritty kehittämään erilaisten hankkeiden avulla. Vuosina 2000–2004 toteutettiin kolmella eri pilottialueella lastensuojelujärjestöjen sekä julkisen sektorin valtakunnallinen yhteishanke eli Harava-hanke. Harava-hankkeen tavoitteena oli yhteistoiminta- ja palvelumallien tuottaminen lasten ja nuorten psykososiaalisiin palveluihin. Vuonna 2002 perustettiin Raisioon Perhekeskus Pihapiiri, joka toimi lapsiperheiden matalan kynnyksen palvelun tarjoajana. Toiminnan toteuttamiseen osallistuivat Raision kaupunki, seurakunta ja eri lastensuojelujärjestöt. Perhekeskus Pihapiirin toiminta oli avointa perhetoimintaa, jonka tarkoituksena oli tarjota lapsille päivähoitoa kevyempi vaihtoehto niissä tilanteissa, kun lapsen toinen tai molemmat vanhemmat ovat kotona tai kun päivähoito toimii avohuollon tukena. Perhekeskus Pihapiirin

toiminnalla pyrittiin korvaamaan kokopäivähoidon tarvetta. (Nenonen et al. 2007, 22.)

Pihapiirin asiakkaiden mukaan Pihapiiri oli tärkeä kohtaamispaikka, jonne oli helppo tulla. Asiakkaat pitivät henkilökuntaa osaavana ja motivoituneena. Lisäksi he olivat hyvin tyytyväisiä Pihapiirin tarjoamaan ennaltaehkäisevään tukeen. Verkostoitumisen todettiin omalta osaltaan ennaltaehkäisseen syrjäytymistä. Lapset tutustuivat muihin samanikäisiin lapsiin ja vanhemmat kohtasivat muita samassa elämäntilanteessa olevia vanhempia. Vanhemmat olivat myös saaneet tukea lasten kasvatukseen, vanhemmuuteen ja omaan jaksamiseensa. Pihapiirin käyttäjämäärä ja palvelujen käyttöaste oli korkea. Noin kolmannes asiakaskyselyyn vastanneista kertoi, että Pihapiiri oli heille vaihtoehto kunnalliselle päivähoidolle. (Nenonen et al. 2007, 22 - 23.)

5 Opinnäytetyön tavoitteet ja toteuttaminen

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Sen jälkeen esitellään aineiston kerääminen ja tutkimuksen toteuttaminen ja lopuksi pohditaan tutkimuksen eettisiä näkökulmia.

5.1 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää avoimen päiväkodin tärkeyttä lapsiperheiden tukemisessa sekä syitä avoimen päiväkodin valintaan. Opinnäytetyömme kohderyhmä on avoimia päivähoitopalveluita käyttävät perheet, joista toinen vanhempi tai vanhemmat ei(vät) ole töissä vaan kotona lapsen tai lasten kanssa. Kohderyhmän perheet asuvat Lappeenrannassa.

Pyrimme opinnäytetyössämme selvittämään seuraavia asioita:

- 1) Miksi vanhemmat ovat valinneet lapsensa hoitopaikaksi avoimen päiväkodin?

2) Miten tyytyväisiä vanhemmat ovat avoimen päiväkodin toimintaan?

3) Miten avoin päiväkotitoiminta tukee lapsiperheitä?

5.2 Aineiston kerääminen ja tutkimuksen toteuttaminen

Keräsimme opinnäytetyömme aineiston Webropol-kyselyllä sekä kyselylomakkeilla (Liite 1). Kysely oli paras ja varmin tapa tavoittaa kohderyhmä. Hirsjärvi (2007) kirjoittaa, että kyselyiden etuna pidetään niiden antamaa mahdollisuutta kerätä laaja tutkimusaineisto. Kyselyyn voidaan saada hankittua paljon vastaajia ja sen avulla voidaan kysyä monia asioita. Kysely säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä, joten se on tehokas menetelmä. Huolellisesti suunniteltu lomake mahdollistaa sen, että aineisto voidaan käsitellä nopeasti tallennettuun muotoon ja se voidaan analysoida tietokoneen avulla. (Hirsjärvi et al. 2007, 135.)

Päiväkotiympäristö on hektinen ja aikaa esimerkiksi haastattelulle olisi ollut vaikea löytää. Siksi päätimme toteuttaa sekä Webropol-kyselyn että lomakekyselyn. Kysely on nopea täyttää ja jokainen osallistuja voi valita itselleen parhaan ajankohdan vastaamiseen. Halusimme tavoittaa avoimen päiväkodin käyttäjiä, ja Webropolin kautta on helppo tavoittaa suurikin osallistujamäärä. Lisäksi kävimme paikan päällä avoimissa päiväkodeissa kertomassa käyttäjille kyselystä ja opinnäytetyömme tarkoituksesta, minkä jälkeen jaoimme kyselylomakkeita halukkaille vastaajille. Jätimme päiväkodeille myös linkin Webropol-kyselyyn siltä varalta, että kaikille vastaajille ei riittäisi lomakkeita. Osalle vastaajista lähetimme Webropol-linkin heidän antamaansa sähköpostiosoitteeseen.

Kysely toteutettiin syys-lokakuussa 2013. Annoimme vastausaikaa kaksi viikkoa, jonka jälkeen kävimme hakemassa lomakkeet päiväkodeilta ja suljimme Webropol-kyselyn linkin. Saimme yhteensä 21 vastausta. Opinnäytetyön raportoinnin aloitimme lokakuussa 2013.

Käytimme opinnäytetyössä sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiivisen menetelmän valitsimme siksi, että kyselyssä haluttiin selvittää vastaajien mielipiteitä ja kokemuksia avoimista päivähoitopalveluista. Kvantitatiivista tutkimusotetta käytimme vastaajien taustatietojen selvittämisessä.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käsitellään tapauksia ainutlaatuisina ja tulkitaan aineistoa sen mukaisesti. Laadullisten metodien käyttö mahdollistaa tutkittavien näkökulman ja äänen esille pääsemisen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. (Hirsjärvi et al. 2007, 160.) Kvantitatiivisessa tutkimuksessa keskeisiä asioita ovat taas esimerkiksi muuttujien muodostaminen taulukkomuotoon ja aineiston saattaminen tilastollisesti käsiteltävään muotoon (Hirsjärvi et al. 2007, 135).

Kyselystä saatavat vastaajien taustatiedot purimme diagrammeihin ja kaavioihin SPSS-ohjelman avulla. Tämä helpotti vastausten havainnollistamista. Hirsjärven (2007) mukaan kvantitatiivisilla menetelmillä saaduista tuloksista tehdään päätelmiä havaintoaineiston tilastolliseen analyysiin perustuen, esimerkiksi kuvaillaan tuloksia prosenttitaulukoiden avulla (Hirsjärvi et al. 2007, 135).

Avoimet kysymykset analysoimme käyttämällä laadullista sisällön analyysia. Hirsjärvi et al. (2007) toteavat, että kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Laadullista analyysia käytetään yleensä ymmärtämiseen pyrkivässä lähestymistavassa. (Hirsjärvi et al. 2007, 160, 219.)

5.3 Eettiset näkökohdat

Nimettömyys ja tunnistamattomuus ovat itsestään selviä tutkimuksen lähtökohtia silloin, kun sen kohteena ovat ihmiset. Tunnistamattomuus tutkimuksessa on tavallisin tapa turvata ihmisen yksityisyyden suoja sekä suojata tutkittavia mahdollisilta negatiivisilta vaikutuksilta, joita tunnistettavuus

voisi aiheuttaa. Tunnistamattomuuden lupaaminen on myös keino saada rehellisiä vastauksia ja lisätä tutkimukseen osallistumista. (Kuula 2006, 201.)

Opinnäytetyössämme otamme huomioon osallistujien yksityisyyden suojan. Webropol-kyselyssä osallistujan henkilötiedot pysyvät salassa eikä hänen henkilöllisyyttään pystytä tunnistamaan. Koska kyselyyn vastaajia on useampia, ei yksittäisen osallistujan henkilöllisyyttä pysty jäljittämään. Lisäksi osallistujan antamat tiedot itsestään ovat niin yleisiä, etteivät ne anna vastaajasta sellaista tietoa, jonka perusteella hänet voitaisiin tunnistaa. Myös kyselylomakkeisiin vastanneet pysyvät anonyymeinä, sillä he ovat vastanneet kyselyyn nimettöminä ja palauttaneet lomakkeen palautuslaatikkoon. Näin ollen emme voi yhdistää yksittäisiä vastaajia lomakkeisiin.

Vastaajien on saatava tietää, mihin he ovat osallistumassa. Varmistimme tämän liittämällä kyselyyn saatekirjeen, josta osallistuja saa tiedon siitä, mitä kysely käsittelee ja mihin käytämme siitä saatuja tietoja. Siltä varalta, että osallistujilla herää kysymyksiä kyselyyn liittyen, jätimme yhteystietomme saatekirjeen yhteydessä. Lisäksi kävimme avoimissa päiväkoodissa kertomassa opinnäytetyöstämme sekä siihen liittyvästä kyselystä. Tällä pyrimme herättämään luottamusta vastaajissa.

Myös Vehkalahti (2008) korostaa saatekirjeen merkitystä. Saatekirjeestä vastaaja saa selville tutkimuksen perustiedot, eli mitä tutkitaan, kuka tutkii, miten vastaajat on valittu ja mihin tuloksia käytetään. Hyvin laadittu saatekirje herättää vastaajan mielenkiinnon ja vaikuttaa myös vastausten luotettavuuteen. (Vehkalahti 2008, 47 – 48.)

Kuulan (2006) mukaan luottamuksellisuus tarkoittaa tutkimuksessa ilmeneviä yksittäistä ihmistä koskevia tietoja sekä tietojen käytöstä annettuja lupauksia. Lupauksiin sisältyvät tutkimusaineiston käyttötavat, käyttäjät, käyttöaika, muokkaustavat ja säilytys. (Kuula 2006, 64.)

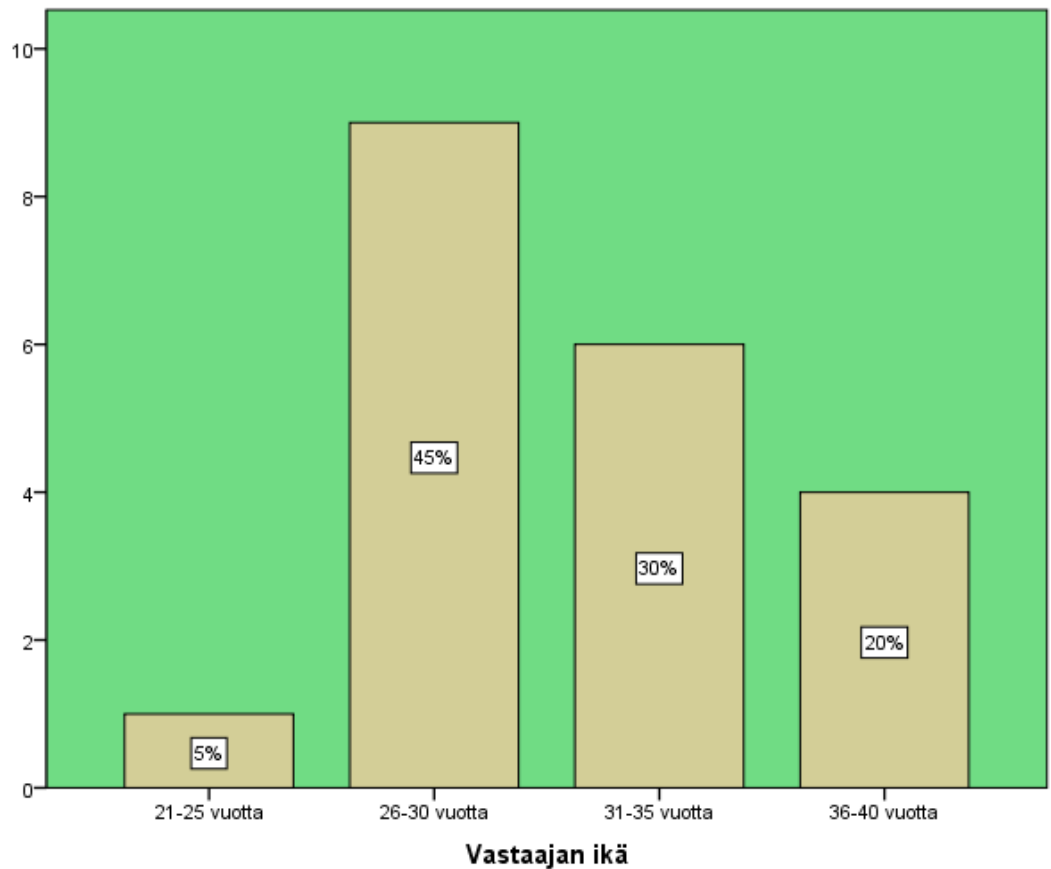
Opinnäytetyössä käsitelimme kyselystä saadut tulokset luottamuksellisesti. Raportoidessamme otimme huomioon, ettei ketään vastaajaa voi tunnistaa

kirjoittamamme aineiston pohjalta. Kun kyselyn vastausaika päättyi, poistimme Webropol-linkin ja hävitimme kyselylomakkeet. Poistimme tietokoneella olevat tiedot ja tuhosimme paperiset tiedot silppurissa.

6 Tulokset

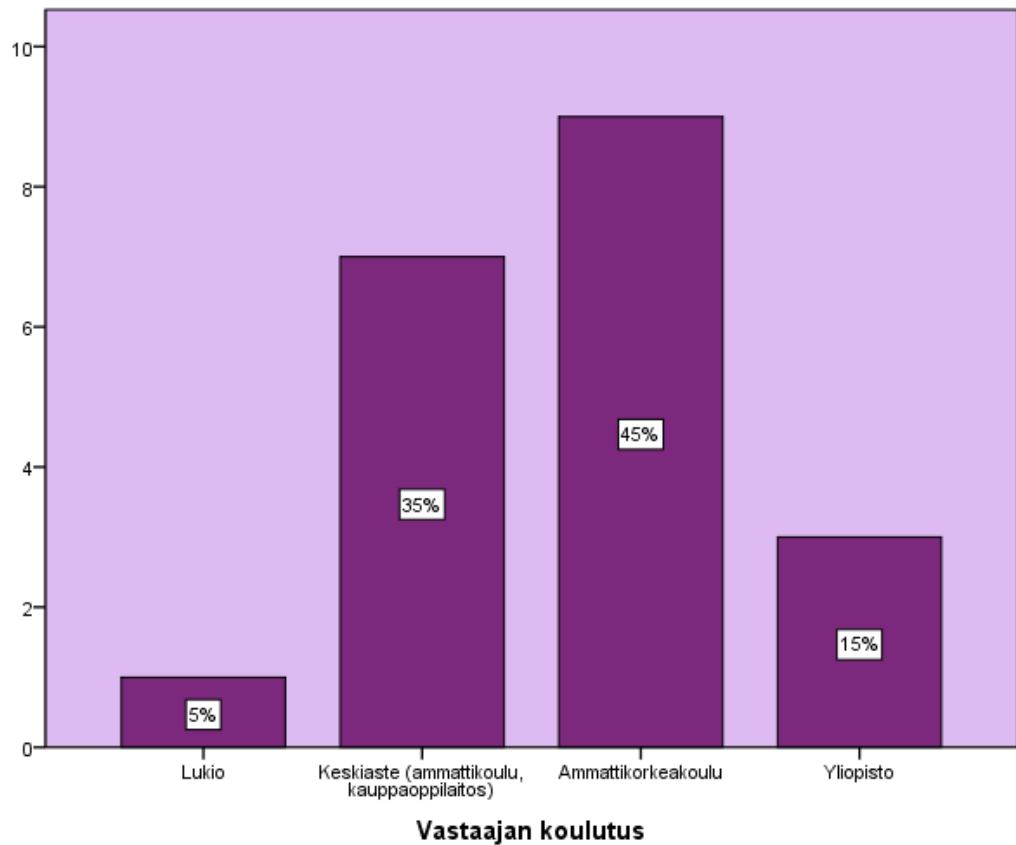
Tässä luvussa käsittelemme kyselystä saamiamme tuloksia. Osan vastaajien taustatiedoista olemme koonneet kuviin havainnollistaaksemme niitä paremmin. Taustatietoja ovat vastaajan ikä (kuva 3), vastaajan koulutus (kuva 4), vastaajan elämäntilanne (kuva 5), vastaajan perhemuoto (kuva 6) sekä avoimen päiväkodin käyttö päivinä (kuva 7) ja tunteina. Teimme avoimista vastauksista sisällön analyysin ja lajittelimme vastaukset teemoittain. Teemoja ovat päivähoitopaikan valinta, tyytyväisyys avoimeen päiväkotiin, tärkeät asiat avoimessa päiväkodissa, avoimen päiväkodin tarjoama tuki sekä avoimen päiväkodin toimintaan liittyvät kehittämisideat. Olemme yhdistäneet eri teemoja, kuten vastaajan ja puolison koulutus. Tuloksia tarkasteltaessa täytyy huomioida, etteivät kaikki vastaajat ole vastanneet kaikkiin kysymyksiin.

6.1 Vastaajien taustatiedot

Kuva 3. Vastaajan ikä

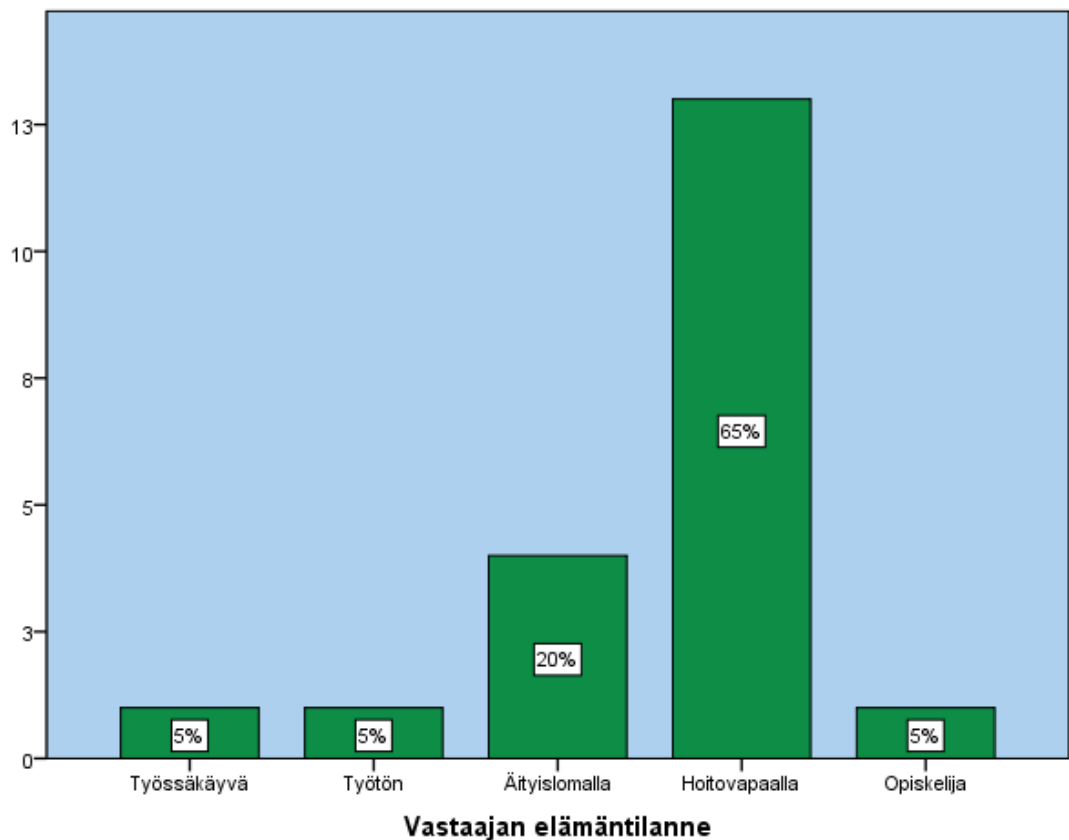
Vastaajista yksi oli 22–25-vuotias. Neljä vastaajista oli iältään 36–40 vuotta, kuusi 31–35 vuotta ja yhdeksän 26–30 vuotta. Kaikki vastaajat olivat naisia, mikä kertoo siitä, että avoimessa päiväkodissa kävijät ovat useammin naisia kuin miehiä. Avoimissa päiväkodeissa käy tutkimuksemme mukaan kaikenikäisiä vanhempia. Kuitenkin suurin osa kyselyyn vastaajista oli yli 25-vuotiaita.

Kuva 4. Vastaajan koulutus

Vastaajista yhdeksän oli käynyt ammattikorkeakoulun, seitsemällä oli keskiasteen koulutus, kolmella yliopistokoulutus ja yhdellä vastaajalla lukiokoulutus. Tässä tutkimuksessa vastaajien erilaiset koulutustaustat kuvaavat sitä, ettei vanhemman koulutuksella ole selkeää vaikutusta avoimessa päiväkodissa käymiseen.

Myös vastaajien puolisoitten koulutustaustat olivat vaihtelevia. Suurin osa heistä oli suorittanut keskiasteen opinnot. Tässä tutkimuksessa kummankaan vanhemman koulutus ei siis näytä olevan yhteydessä avoimessa päiväkodissa käymiseen.

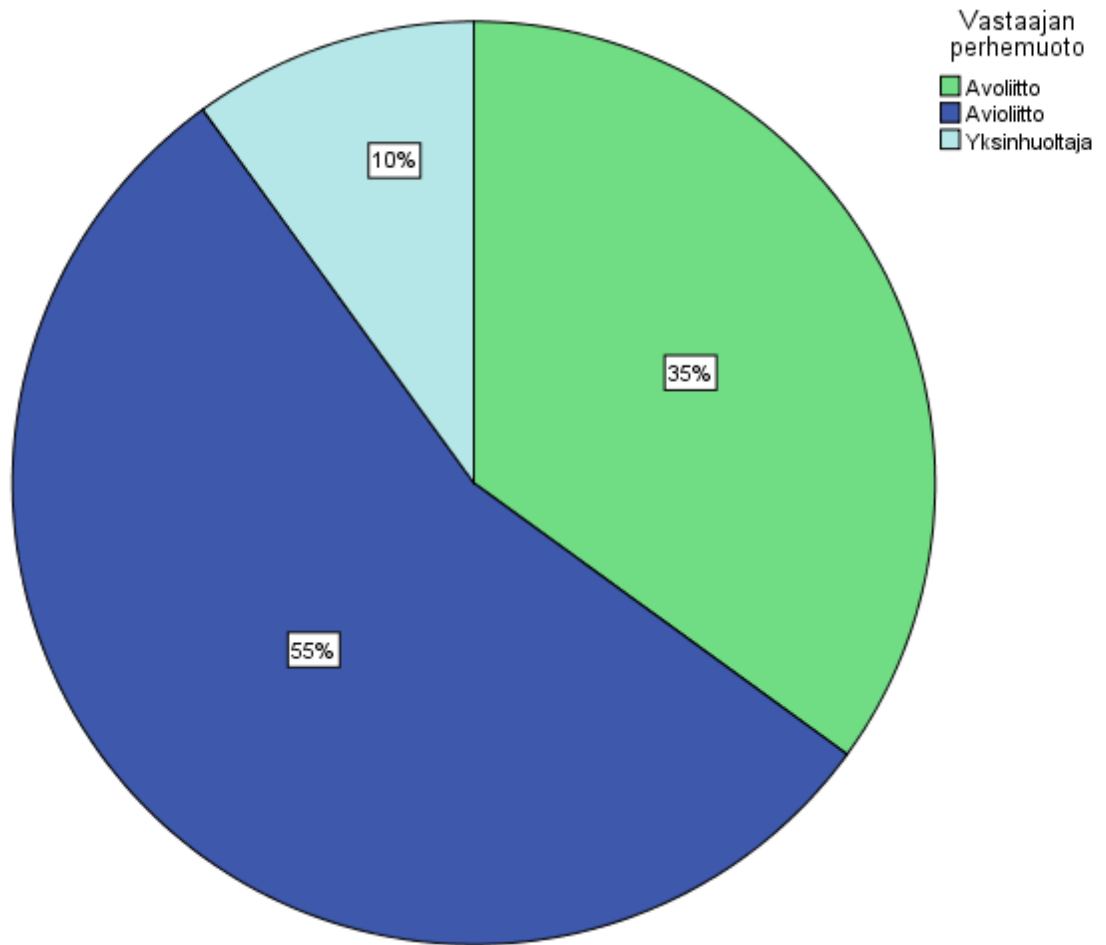
Kuva 5. Vastaajan elämäntilanne

Vastaajista kolmesta oli hoitovapaalla. Neljä vastaajista oli äitiyslomalla. Vastaajista yksi oli työssäkäyvä, yksi opiskelija ja yksi työtön. Suurin osa (65 prosenttia) vastaajista oli hoitovapaalla. Tästä voi päätellä, että avoimessa päiväkodissa käyvät eniten lastensa kanssa kotona olevat äidit.

Vastaajien puolisoista suurin osa oli työssäkäyviä. Tulosten perusteella voidaan nähdä, että useimmiten perheen isä käy työssä äidin ollessa kotona lasten kanssa. Lasten kanssa kotona oleminen ja perheen merkitys vanhemmille korostuivat myös Nummen avoimessa päiväkodissa tehdyssä kyselyssä. (Nenonen et al. 2007, 33.)

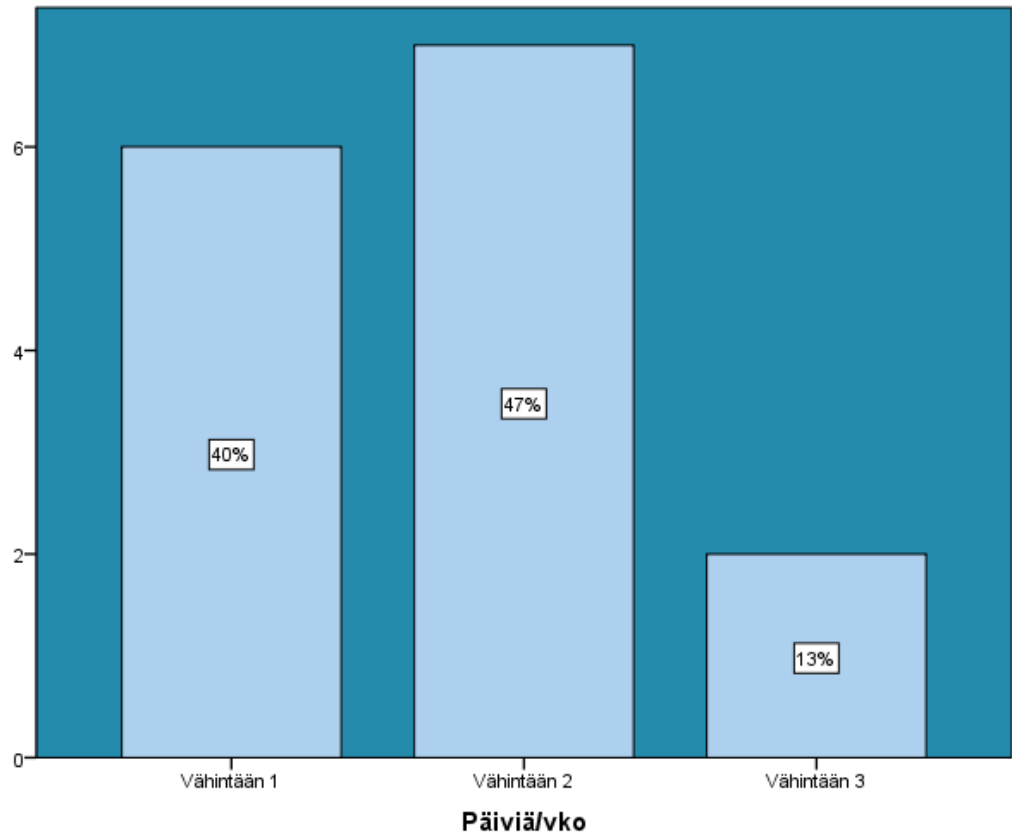
Hirvilammen pro gradu -tutkielmassa tulee esille, että avoimessa päiväkodissa käyvät perheet tulevat hyvin erilaisista elämäntilanteista ja lähtökohdista.

(Hirvilammi 2002, 54.) Tämä vahvistaa saamiamme tuloksia niin iän, koulutuksen kuin elämäntilanteen suhteen.

Kuva 6. Vastaajan perhemuoto

Vastaajista yli puolet eli 55 prosenttia ilmoitti elävänsä avioliitossa. 35 prosenttia oli avoliitossa ja 10 prosenttia yksinhuoltajia. Yhteensä 90 prosenttia vastaajista elää joko avo- tai avioliitossa. Yksinhuoltajien pientä määrää voi selittää se, että heillä ei ole mahdollisuutta jäädä kotiin lasten kanssa. Yhden vanhemman perheessä taloudellinen tilanne ei yleensä ole yhtä vakaa kuin avo- tai avioliitossa elävien vanhempien.

Kuva 7. Avoimen päiväkodin käyttö päivinä

Vastaajista kuusi kertoi käyttävänsä päivähoitopalvelua vähintään kerran viikossa. Seitsemän vastaajaa käytti päivähoitopalvelua vähintään kahtena päivänä ja kaksi vastaajaa vähintään kolmena päivänä viikossa. Suurin osa vastaajista (60 prosenttia) kävi avoimessa päiväkodissa useampana päivänä viikossa.

65 prosenttia vastaajista käytti päivähoitopalvelua 1-5 tuntia viikossa ja 35 prosenttia 6-10 tuntia viikossa. Tulosten perusteella näyttää siltä, että avoimessa päiväkodissa vietetään aikaa useimmiten noin kaksi tuntia kerralla kaksi kertaa viikossa.

6.2 Avoimen päiväkodin hyödyt vastaajien näkökulmasta

Vastaajat arvostivat henkilökunnan ammattitaitoa, miellyttävää ilmapiiriä ja lapsilähtöistä toimintaa. He myös kokivat saavansa vertaistukea muilta

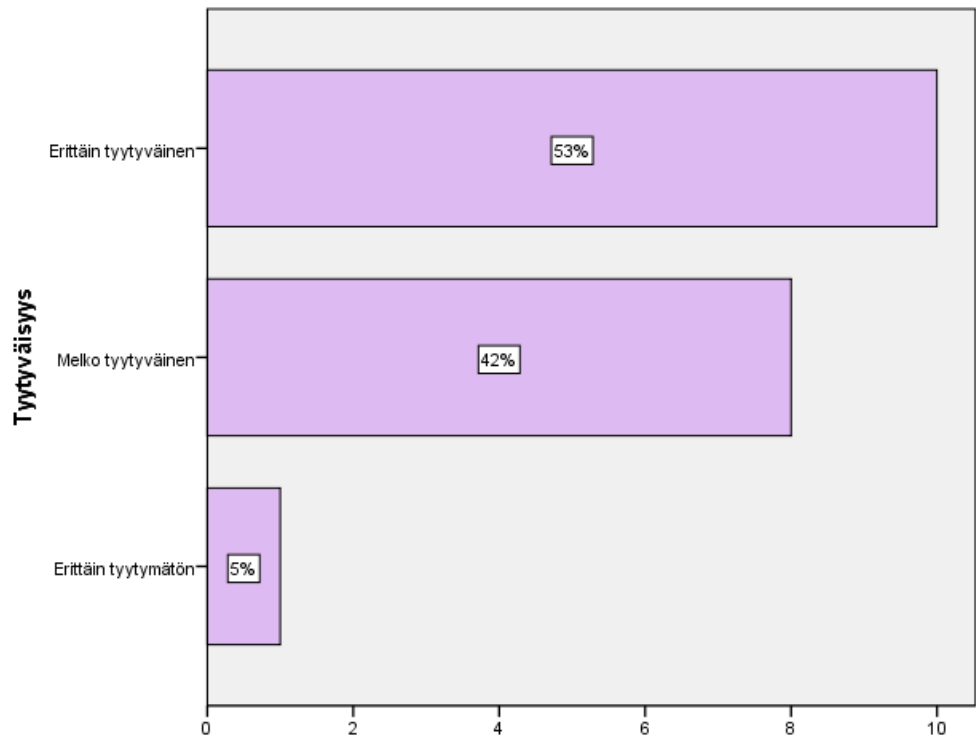
vanhemmilta. Myös lasten saama leikkiseura nousi vastauksissa esille. Lisäksi vastaajat pitivät tärkeänä avoimen päiväkodin sijaintia ja maksuttomuutta.

Vastaajat pitivät tärkeänä henkilökunnan tarjoamaa tukea ja keskustelumahdollisuutta. Vertaistuen saaminen ja muiden vanhempien tapaaminen nähtiin merkittävänä. Vastaajat kokivat saaneensa tukea arjen pulmissa ja kasvatuksellisissa asioissa.

Vastaajat pitivät hoitopaikan valinnassa tärkeänä avoimen päiväkodin tarjoamaa mahdollisuutta sosiaalisiin suhteisiin niin vanhemmille kuin lapsille. Myös avoimen päiväkodin läheinen sijainti vaikutti olennaisesti hoitopaikan valintaan. Vastaajat kokivat myös, että avoimen päiväkodin toiminta tuo vaihtelua ja piristystä kotona olemiseen. Vastaajat pitivät avointa päiväkotia miellyttävänä paikkana niin ilmapiirin kuin mukavan henkilökunnan vuoksi. Ne vastaajat, joiden vanhempi lapsi kävi kerhossa, pitivät tärkeänä avoimen päiväkodin tarjoamaa mahdollisuutta antaa aikaa nuoremmalle lapselle.

Avoimen päiväkodista saatu vertaistuki ja keskusteluapu ennaltaehkäisevät perheiden ongelmia. Lisäksi vanhemmat voivat keskustella avoimen päiväkodin henkilökunnan kanssa lasten kasvuun, vanhemmuuteen ja lapsiperheen arkeen liittyvistä asioista. Lapsen sosiaalisten suhteiden kehittyminen ja mahdollisuus leikkiin muiden lasten kanssa on tärkeää lapsen vuorovaikutustaitojen ja ajattelun kehityksen kannalta. Avoin päiväkotitarjoaa perheelle mahdollisuuden virkistyä. (Sosiaaliportti 2013.) Myös saamamme tulokset vahvistavat käsitystä avoimen päiväkodin merkityksestä perheiden hyvinvoinnissa.

6.3 Tyytyväisyys ja kehittämisideat

Kuva 8. Tyytyväisyys avoimeen päiväkotiin

Vastaajista kymmenen oli avoimeen päiväkotiin erittäin tyytyväisiä, kahdeksan melko tyytyväisiä ja yksi erittäin tyytymätön. Tyytymättömyyttä avoimeen päiväkotiin ei ollut kuitenkaan perusteltu millään tavoin, joten kyse voi olla virheellisestä vastausvaihtoehdon valinnasta. Yksi vastaajista kertoi harkinneensa päivähoitopalvelun vaihtamista.

Avoimista vastauksista kävi ilmi, että vastaajat olivat tyytyväisiä henkilökunnan ammattitaitoon ja ystävällisyyteen. Tärkeää oli lisäksi lapsen viihtyminen avoimessa päiväkodissa. Tyytyväisyyttä lisäsi myös avoimessa päiväkodissa järjestetty monipuolinen toiminta. Avoimen päiväkodin tarjoamat mahdollisuudet vertaistukeen sekä lasten ja aikuisten sosiaalisiin suhteisiin nähtiin tärkeänä. Vastaajat olivat tyytymättömiä liian pieniin tiloihin. Myös henkilökunnan toiminta joissain tilanteissa, esimerkiksi lasten tasapuolisessa kohtelussa, herätti tyytymättömyyttä. Vastaajat kokivat, että avoimia päiväkotia

on liian vähän. Lisäksi avoimien päiväkotien lopettamisuhka herätti huolta. Toiminnan toivottiin jatkuvan ja päiväkotien säilyttäminen nähtiin erittäin tärkeänä.

Vastaajat toivoivat uusia toimintamuotoja, esimerkiksi yhteistä tutustumisiltaa, johon koko perhe pääsisi osallistumaan. He myös kokivat avointen päiväkotien säilyttämisen erittäin tärkeänä ja toivoivat, että toiminta jatkuisi tulevaisuudessa. Vastaajat olisivat harkinneet päivähoitopaikan vaihtoa, jos kotona oleva vanhempi olisi mennyt töihin. Myös päivähoitopaikan sijainti ja maksuton päiväkotipaikka olisivat voineet vaikuttaa toisen päivähoitopaikan valintaan.

Myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimus Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? kartoitti vanhempien tyytyväisyyttä avoimeen päiväkotiin. Tutkimukseen vastasi 137 avoimen päiväkodin käyttäjää. Heistä enemmistö (39 prosenttia) oli erittäin tyytyväisiä avoimen päiväkodin toimintaan. Vain pieni osa vastaajista oli toimintaan joko melko tyytymättömiä (kaksi prosenttia) tai erittäin tyytymättömiä (neljä prosenttia). (Perälä et al. 2011, 50–51.)

Hämeen ammattikorkeakoulun tutkimuksessa avoimen päiväkodin kustannusvaikuttavuudesta selvitettiin Nummen avoimen päiväkodin käyttäjien asenteita. Kyselyyn saatiin yhteensä 33 vastausta. Suurin osa vastaajista (75 prosenttia) ilmoitti olevansa avoimen päiväkodin toimintaan erittäin tyytyväisiä. Vain yksi vastaajista oli erittäin tyytymätön. (Nenonen et al. 2007, 31, 37–38.) Kyselyssä korostuivat samat asiat kuin tekemässämme kartoituksessa Lappeenrannan avoimista päiväkodeista. Vanhemmat arvostivat avoimen päiväkodin toiminnan monipuolista sisältöä, muilta vanhemmilta saatua vertaistukea sekä lapsen kaverisuhteita.

7 Yhteenveto ja pohdinta

Tutkimustulostemme perusteella avoin päiväkotitoiminta on tärkeä voimavara lapsiperheiden arjessa. Vanhemmat arvostavat avoimen päiväkodin toimintaa, sen tarjoamaa tukea ja sosiaalista verkostoa sekä virkistävää vaikutusta arjessa. Vanhempien mielestä Lappeenrannassa on liian vähän avoimia päiväkotitoimintakohdita, ja niiden lakkauttamisuhka huolestuttaa useita. Avoimien päiväkotitoimintakohdita säilyttäminen olisi erittäin tärkeää monien lapsiperheiden hyvinvoinnin kannalta.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää, miksi vanhemmat ovat valinneet lapsensa hoitopaikaksi avoimen päiväkodin, miten tyytyväisiä vanhemmat ovat avoimen päiväkodin toimintaan sekä miten avoin päiväkotitoiminta tukee lapsiperheitä. Teimme kartoituksen Lappeenrannan kaupungin varhaiskasvatuspalveluille. Jaoimme kyselylomakkeita kaikkiin Lappeenrannan avoimiin päiväkotitoimintakohditiin sekä lähetimme osalle vastaajista linkin Webropol-kyselyyn. Käytimme kahta kyselymuotoa sen mukaan, mitä avoimet päiväkodit itse toivoivat.

Kyselyyn vastasi yhteensä 21 perhettä, ja olimme tähän vastaajamäärään tyytyväisiä. Avoimet päiväkodit olivat yhteistyöhaluisia ja ottivat meidät hyvin vastaan. Meille annettiin mahdollisuus käydä paikan päällä päiväkotitoimintakohditiin kertomassa kyselystämme. Kävimme tutustumassa päiväkotitoimintakohditiin ja esittäydyimme paikalla olleille vanhemmille sekä kerroimme heille opinnäytetyöstämme ja siihen liittyvästä kyselystä. Lisäksi avoimien päiväkotitoimintakohdita henkilökunta tarjoutui tiedottamaan asiakkaitaan kyselystä.

Lähes kaikki vastaajat olivat tyytyväisiä avoimen päiväkodin toimintaan. Tyytyväisyyteen vaikuttivat avoimessa päiväkotitoimintakohditiin järjestetty monipuolinen toiminta sekä henkilökunnan ammattitaito. Tyytyväisyyttä vähensivät liian pieniksi koetut tilat.

Vanhemmat kokivat saaneensa avoimen päiväkodin henkilökunnalta tukea arjen haasteissa ja kasvatuksessa. He pitivät tärkeänä myös muiden vanhempien tapaamista ja vertaistuen saamista. Vastauksista kävi ilmi, että vanhemmat olivat tyytyväisiä tuen määrään eivätkä kokeneet tarvitsevansa erityistä tukea.

Avoimien päiväkotien käyttäjät olivat kiinnostuneita opinnäytetyöstämme ja kaikki paikalla olleet lupasivat täyttää kyselyn. Vastajat olivat täyttäneet kyselyn huolellisesti ja vastanneet lähes jokaiseen kysymykseen. Tämä kertoo siitä, että olimme osanneet muotoilla kyselyn selkeäksi. Vastajat olivat selvästi kiinnostuneita mahdollisuudesta vaikuttaa avoimen päiväkodin kehittämiseen.

Opinnäytetyötä tehdessämme perehdyimme avoimen varhaiskasvatuksen toimintamalleihin ja taustaan. Tutustuimme lapsiperheiden arkeen ja saimme kartoituksen avulla tietoa perheiden tukemisesta. Voimme hyödyntää tutkimustuloksista saatua tietoa tulevassa työssämme varhaiskasvatuksen kentällä ja osaamme suositella palvelua lapsiperheille. Koimme haastavaksi ajankohtaisen tiedon löytämisen. Avointa varhaiskasvatusta on tutkittu ja siitä on kirjoitettu melko vähän.

Opinnäytetyömme antoi vastauksia asettamiimme tutkimuskysymyksiin sekä vahvisti aiemmissa tutkimuksissa saatuja tuloksia. Tuloksissa korostuivat vanhempien avoimesta päiväkodista saama vertaistuki sekä sosiaalisten suhteiden merkitys lapselle. Vanhemmat kokivat avoimessa päiväkodissa käymisen tuovan arkeen piristystä ja vaihtelua. Avoimen päiväkodin valintaan vaikuttivat myös avoimen päiväkodin läheinen sijainti sekä toiminnan maksuttomuus.

Tutkimustuloksista nousi vanhempien tarve luoda sosiaalisia verkostoja ja saada tukea kasvatuksellisissa asioissa. Tämän vuoksi avoimen päiväkodin roolia osana ehkäisevää lastensuojelua tulisi korostaa. Avoimessa päiväkodissa vanhemmat saavat vertaistukea toisiltaan ja heillä on mahdollisuus jakaa ajatuksiaan lapsiperheen arjesta. Avoimen päiväkodin työntekijät voivat antaa neuvoja hankalissa elämäntilanteissa ja ohjata perheen tarvittaessa sopivien palveluiden piiriin.

Avoin varhaiskasvatus on jo pitkään täydentänyt varhaiskasvatuspalveluja. Historian saatossa puistotätitoiminta ja leikkipuistot ovat kehittyneet vanhempien ja lasten yhteisen toiminnan ja kokoontumisen mahdollistaviksi

avoimiksi päiväkodeiksi. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan tarkoituksena on ollut lapsiperheiden syrjäytymisen ehkäisy. Aluksi toimintamuodot tarjosivat hoitoapua ja virkistystä lapsiperheiden äideille ja pyrkivät tukemaan köyhiä lapsiperheitä. 1960-luvulla avoin varhaiskasvatus muuttui kasvatuksellisempaan suuntaan, ja nykyään korostetaan lapsiperheiden saamaa vertaistukea ja mahdollisuutta luoda sosiaalisia verkostoja. Tutkimustuloksistamme ilmeni avoimien palveluiden käyttäjien tyytyväisyys ja toive toiminnan jatkamisesta. Näiden huomioiden perusteella avoimien päiväkotien toimintaa tulisi ylläpitää ja mahdollisuuksien mukaan myös lisätä.

Tutkimusta tehdessä huomasimme, että avoin päiväkotitoimi on monille tuntematon palvelumuoto. Jatkotutkimusaiheena voisikin olla se, miten avoimien päiväkotien käyttäjät ovat saaneet tiedon palvelusta sekä miten tietoa perheille jaetaan. Tämän avulla tiedotusta oikealle kohderyhmälle voisi lisätä ja kehittää. Jatkotutkimusaiheena voisi myös olla avoimen päiväkodin toiminnan tutkiminen ja kehittäminen. Vanhempien osallisuutta toiminnan suunnitteluun ja mahdollisuutta vaikuttaa sen sisältöön voisi selvittää ja sitä kautta myös lisätä.

Kuvat ja kuvat

Kuva 1. Avoin varhaiskasvatus ulkomailla, s.10

Kuva 2. Avoin varhaiskasvatus Suomessa, s.13

Kuva 3. Vastaajan ikä, s.33

Kuva 4. Vastaajan koulutus, s.34

Kuva 5. Vastaajan elämäntilanne, s.35

Kuva 6. Vastaajan perhemuoto, s.36

Kuva 7. Avoimen päiväkodin käyttö päivinä, s.37

Kuva 8. Tyytyväisyys avoimeen päiväkotiin, s.39

Lähteet

Alila, K. & Portell, T. 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Sosiaali- ja terveysministeriön selvitys.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-7740.pdf. Luettu 16.4.2014.

Bardy, M., Heino, T. & Salmi, M. 2002. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. Stakesin raportteja 263.

CESifo Group Munich 2014. CESifo DICE Report 3/2005. <http://www.cesifo-group.de/ifoHome/publications/docbase/details.html?docId=14567602>. Luettu 7.4.2014.

Early Childhood Education and Care Policy in Finland.

<http://www.oecd.org/finland/2476019.pdf>. Luettu 7.4.2014.

Ebeneser-säätiö 2014. Lastentarhatyön historiaa.

<http://www.ebeneser.fi/index.php?page=4>. Luettu 16.2.2014.

Etelä-Saimaa 2013 a. Avoimille päiväkodeille toivoa.

<http://www.esaimaa.fi/Online/2013/02/15/Avoimille+p%C3%A4iv%C3%A4kodeilko+toivoa/2013115212607/4>. Luettu 19.3.2013.

Etelä-Saimaa 2013 b. Facebookissa puolustetaan Lappeenrannan avoimia päiväkotia.

<http://www.esaimaa.fi/Online/2012/12/02/Facebookissa+puolustetaan+Lappeenrannan+avoimia+p%C3%A4iv%C3%A4koteja/2012114729179/4>. Luettu 19.3.2013.

Etelä-Saimaan 4H-yhdistys 2013. <http://etela-saimaa.4h.fi/>. Luettu 18.11.2013.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hirvilampi, C. 2002. Kohti vahvaa vanhemmuutta. Lastentarhanopettajien käsityksiä vanhemmuuden tukemisesta päiväkodissa. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Pro gradu.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18175/crihir.pdf?sequence=1>. Luettu 11.11.2013.

Holm, J., Huuskonen, P., Jyrkämä, O., Karnell, S., Laimio, A., Lehtinen, I., Myllymaa, T. & Vahtivaara, J-M. Vertaistoiminta kannattaa. Asumispalvelusäätiö ASPA.

Hujala, E., Nivala, V., Parrila, S. & Puroila, A-M. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.

Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom. 2013. http://socom.fi/dokumentit/kehikko/tietopankki/palveluesitteet/Esite_EK.pdf. Luettu 18.11.2013.

Kasvu 2013(2). Varhaiskasvatuksen kerhot kiinnostavat.

Koponen, M. 2013. Avoin varhaiskasvatus. Luentomateriaali.

Kuikka, M. 2005. Mitä varhaisella puuttumisella tarkoitetaan? Opettaja 38 B, 7-8. <http://www.lskl.fi/files/129/A10YZdyp.pdf>. Luettu 11.11.2013.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Kwon, Y. 2002. Changing Curriculum for Early Childhood Education in England. Cambridge University. <http://www.ecrp.uiuc.edu/v4n2/kwon.html>. Luettu 29.10.2013.

Laaksola, H. 2005. Lapsi on elävä huutomerkki. Opettaja 38 B, 3.
<http://www.lskl.fi/files/129/A10YZdyp.pdf>. Luettu 11.11.2013.

Laki lasten päivähoidosta 1973/36.

Lappeenrannan ev.lut. seurakunnat. 2013 a. Perhekerhot.
http://www.lappeenrannanseurakunnat.fi/yhteiset_tyomuodot/lapsityo/perhekerhot/. Luettu 18.11.2013.

Lappeenrannan ev.lut. seurakunnat. 2013 b. Päiväkerhot.
http://www.lappeenrannanseurakunnat.fi/yhteiset_tyomuodot/lapsityo/paivakerhot/. Luettu 18.11.2013.

Lappeenrannan kaupunki 2013. Leikkitoiminta.
<http://www.lappeenranta.fi/Suomeksi/Palvelut/Paivahoito/Leikkitoiminta.iw3>.
Luettu 1.11..2013.

Lastensuojelulaki 2007/417.

Lastensuojelun keskusliitto. 2005. Varpu – Lapselle tukea ajoissa.
<http://www.lskl.fi/files/129/A10YZdyp.pdf>. Luettu 11.11.2013.

Mahkonen, S. 2013. Päivähoito ja laki. Porvoo: Edita Publishing oy.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistys 2013. Lappeenrannan paikallisyhdistys/Tirikan päiväkot. <http://lappeenranta.mll.fi/>. Luettu 18.11.2013.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013. Perhekahvilat, kerhot ja vertaisryhmät.
<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/paikallinentoiminta/>. Luettu 18.11.2013.

Mäkinen, T. & Turunen, V. 2013. Tasajako näkyisi tarhassa. Tehy 2013(14), 14-19.

Nenonen, M., Saarinen, J. & Tamminen, S-M. 2007. Avoimen päiväkodin kustannusvaikuttavuus. Näkökulmia perheiden varhaiseen tukemiseen. Hämeen ammattikorkeakoulu.

http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Yleisopalvelut/Julkaisupalvelut/Kirjat/yhteiskunta_liiketalous_ja_hallinto/Avoimen_paivakodin_kustannusvaikuttavuus.pdf. Luettu 3.12..2013.

Niiranen, P. & Kinos, J. 2001. Suomalaisen lastentarha- ja päiväkotipedagogiikan jäljillä. Teoksessa Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: PS-kustannus. 58-85.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 7.12.2012.

<http://www.okm.fi/OPM/Tiedotteet/2012/12/varhaiskasvatus.html>. Luettu 16.10.2013.

Perälä, M-L., Salonen, A., Halme, N. & Nykänen, S. 2011. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? Vanhempien näkökulma. THL:n raportti 36/2011. Tampere. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/27f8cfeb-8fa8-402a-b3a0-e26dd8a7ba6d>. Luettu 3.12.2013.

Playgroup Movement. Playgroups.

http://www.playgroupmovement.org.uk/index.php?option=com_content&view=article&id=3&Itemid=7. Luettu 29.10.2013.

Poutala, M. & Semi, R. 2005. Koulut ja varhaiskasvatus kuntoon! Opettaja 38 B, 24-25. <http://www.lskl.fi/files/129/A10YZdyp.pdf>. Luettu 11.11.2013.

Skolverket. 2005. Rapport 269/2005. Öppen förskolas utveckling. En studie av perioden 1980-2005. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1568>. Luettu 1.11.2013.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2012. Tiedote 236/2012.

<http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1847372#fi>. Luettu 16.10.2013.

Sosiaaliportti 2013. Lastensuojelun käsikirja. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut ehkäisevänä työnä. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/tyomenetelmat/avoimetvarhaiskasvatuspalvelut/>. Luettu 1.11.2013.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013. Varhaiskasvatus. <http://www.thl.fi/fi-FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut>. Luettu 3.12.2013.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2009. Varhaiskasvatus sairaalassa. Jyväskylä: Gummerus. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/031be050-e9a8-4dfd-b0c6-2cf871d05128>. Luettu 18.11.2013.

Upanne, M. 2005. Järjestöjen yhteistyö Varpu-liitteen taustalla. Opettaja 38 B, 5. <http://www.lskl.fi/files/129/A10YZdyp.pdf>. Luettu 11.11.2013.

Vantaan kaupunki 2013. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut. Sivistystoimen toimiala. Esite. Luettu 1.11.2013.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.

Välimäki, A-L. 1999. Lasten hoitopuu. Lasten päivähoitojärjestelmä Suomessa 1800- ja 1900-luvuilla. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Arvoisa vanhempi

Olemme sosionomi (AMK) -opiskelijoita Saimaan ammattikorkeakoulusta. Teemme kartoitusta avoimista päivähoitopalveluista yhteistyössä Lappeenrannan kaupungin kanssa. Kartoitus on osa opinnäytetyötämme. Tarkoituksena on selvittää mitkä tekijät vaikuttavat päivähoitopalvelun valintaan. Vastaamalla kyselyyn voit auttaa kaupunkia kehittämään avoimia varhaiskasvatuspalveluja sekä kartoittamaan päivähoitopalvelujen nykyistä tilannetta.

Kyselyn vastaajat on valittu yhteistyössä päiväkodin johtajan kanssa. Antamasi vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisina. Kyselyn tulokset kootaan kokonaistuloksiksi, joten kenenkään yksittäisen vastaajan tiedot eivät paljastu.

Kysely on tarkoitettu vastattavaksi yksin. Valitse perheesi tilannetta parhaalla mahdollisella tavalla kuvaava vaihtoehto. Vastaa avoimiin kysymyksiin lausein. Olisi tärkeää, että vastaisit kaikkiin kysymyksiin, jotta saamamme tiedot olisivat mahdollisimman totuudenmukaisia.

Jos sinulla ilmenee kysyttävää kyselyyn liittyen, voit ottaa meihin yhteyttä. Vastaamme mielellämme.

Kiitos etukäteen vastauksista!

Titta Vainikka
titta.vainikka@student.saimia.fi

Taimi Lautiainen
taimi.lautiainen@student.saimia.fi

Kartoitus avoimista päivähoitopalveluista

1. Sukupuoli

- nainen
- mies

2. Ikä

- 20 vuotta tai alle
- 21–25 vuotta
- 26–30 vuotta
- 31–35 vuotta
- 36–40 vuotta
- yli 40 vuotta

3. Koulutus

- peruskoulu
- lukio
- keskiaste (ammattikoulu/kauppaoppilaitos)
- ammattikorkeakoulu
- yliopisto
- muu, mikä_____

4. Puolison koulutus

- peruskoulu
- lukio
- keskiaste (ammattikoulu/kauppaoppilaitos)
- ammattikorkeakoulu
- yliopisto
- muu, mikä_____

5. Elämäntilanne

- työssäkäyvä
- työtön
- äitiyslomalla
- hoitovapaalla
- opiskelija
- muu, mikä_____

6. Puolison elämäntilanne

- työssäkäyvä
- työtön
- äitiyslomalla
- hoitovapaalla
- opiskelija
- muu, mikä _____

7. Kuinka monta lasta sinulla on?

8. Minkä ikäisiä lapsesi ovat?

9. Perhemuoto

- avoliitto
- avioliitto
- yksinhuoltaja
- uusioperhe
- muu, mikä _____

10. Jos vastasit uusioperhe, kuinka moni samassa taloudessa asuvista lapsista on

Sinun ja puolisesi yhteisiä _____

Sinun edellisestä liitostasi _____

Puolisesi edellisestä liitosta _____

11. Käyttävätkö lapsesi tai kanssasi samassa taloudessa asuvat puolisesi lapset

- päivähoitopalvelua (päiväkoti tai perhepäivähoito)
- avointa päiväkotipalvelua

12. Miksi olet valinnut nykyisen päivähoitopalvelun (avoin päiväkoti tai päivähoito)? Mitkä seikat vaikuttivat päivähoitopalvelun valintaan?

13. Mikä olisi saanut sinut valitsemaan toisen päivähoitopalvelun?

14. Jos valitsit lapsellesi päivähoidon, olisitko tarvinnut jotain tukea, jotta olisit voinut valita toisin? Minkälaista tukea?

15. Kuinka paljon käytät ko. päivähoitopalvelua viikossa?

Päiviä/vko _____

Tunteja/vko _____

16. Kuinka tyytyväinen olet ollut nykyiseen päivähoitopalveluun?

- erittäin tyytymätön
- melko tyytymätön
- en tyytymätön, mutta en tyytyväinenkään
- melko tyytyväinen
- erittäin tyytyväinen

17. Mihin olet ollut tyytyväinen nykyisessä päivähoitopalvelussa?

Perustele.

18. Mihin olet ollut tyytymätön nykyisessä päivähoitopalvelussa?

Perustele.

19. Oletko harkinnut vaihtavasti päivähoitopalvelua? Jos olet, miksi?

20. Mitä asioita pidät tärkeänä päivähoitopalvelussa?

21. Oletko saanut tarvitsemaasi tukea päivähoitopalvelusta? Jos olet, niin millaista? Jos et ole, millaista tukea olisit tarvinnut?

22. Kehittämisiäideoita päivähoitopalveluihin

Kiitos vastauksistasi!